

**ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΣΟΑ ΕΠΙ ΤΟΥ
ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ «ΣΦΑΙΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ», ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΚΥΣΟΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΙΚΗΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ
ΑΝΑΠΗΡΙΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ**

A. Εισαγωγή

Το Κεντρικό Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΥΣΟΑ συνήλθε στην τακτική του συνεδρία την 1^η Δεκεμβρίου 2004 και σε μια πρώτη κατ' αρχήν εξέταση του κειμένου της πιο πάνω έκθεσης, που μας παραδόθηκε στις 24.11.2004, καταγράφει τις παρακάτω κατ' αρχήν γενικές απόψεις, εισηγήσεις ή και παρατηρήσεις. Στη συνέχεια καταγράφει τις κατ' αρχήν ειδικές απόψεις, παρατηρήσεις, απαντήσεις ή ελλείψεις στα συγκεκριμένα σημεία ή θέματα που περιλήφθηκαν στην παραπάνω έκθεση «σφαιρικής πολιτικής».

Ο Πρόεδρος της ΚΥΣΟΑ, προσωπικά, έχει ασχοληθεί και έχει συγγράψει ολοκληρωμένη (σφαιρική) μελέτη αναφορικά με το θεσμικό πλαίσιο των ατόμων με αναπηρία στη νέα έννομη τάξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ίση μεταχείριση και την κοινωνική πολιτική και πραγματικότητα. Η εν λόγω μελέτη - σύγγραμμα βρίσκεται στο τελικό της στάδιο (άρχισε από το περασμένο καλοκαίρι) και απηχεί με ακρίβεια τις απόψεις, τα αιτήματα και τις επιδιώξεις του κόσμου των ατόμων με αναπηρία στην Κύπρο και της ΚΥΣΟΑ. Το Κεντρικό Διοικητικό Συμβούλιο προτείνει εξ αρχής να παραδοθεί στο αρμόδιο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων η εν λόγω μελέτη, που είναι πράγματι σφαιρική. Η μελέτη βασίζεται στις πραγματικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και στην ανάγκη βελτίωσης της υφιστάμενης νομοθεσίας, θέτει το ευρωπαϊκό κεκτημένο (Οδηγίες, Ευρωπαϊκή Σύμβαση κ.λ.π.) στην κορυφή της νέας έννομης τάξης της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναλύει τις διατάξεις τους, εξετάζει κατά πόσο οι διατάξεις αυτές του ευρωπαϊκού κεκτημένου έχουν μετατραπεί ή πως μπορούν να μετατραπούν σε εθνικό δίκαιο της

Δημοκρατίας, όπως απαιτείται από το ευρωπαϊκό κεκτημένο, αν μετατράπηκαν ορθά και ποιες τροποποιήσεις απαιτούνται. Επίσης, εκτίθενται και αναλύονται οι σχετικές συνταγματικές διατάξεις και οι διεθνείς νομικές, ηθικές και πολιτικές δεσμεύσεις της πολιτείας της Κύπρου, που ανέλαβε κατά καιρούς με την κύρωση διεθνών συμβάσεων και τη συμμετοχή της Κύπρου σε διεθνείς Οργανισμούς, όπως είναι ο ΟΗΕ (Standard Rules), και αναλύεται όλη η Κυπριακή Νομοθεσία και υφιστάμενα θετικά διοικητικά μέτρα υπό το πρίσμα της συμφωνίας ή ασυμφωνίας τους με όλες τις πιο πάνω διατάξεις υπέρτερης νομικής ισχύος. Η εν λόγω μελέτη - σύγγραμμα θα είναι σύντομα έτοιμη και ολοκληρωμένη για να κυκλοφορήσει και σύντομα θα παραδοθεί στο Υπουργείο Εργασίας, καθώς και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τα πολιτικά κόμματα και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του παρόντος υπομνήματος, το οποίο, επαναλαμβάνουμε, περιλαμβάνει μόνο τις κατ' αρχήν απόψεις και παρατηρήσεις της ΚΥΣΟΑ στο περιεχόμενο της έκθεσης «σφαιρικής πολιτικής», που παραδόθηκε μόλις την περασμένη εβδομάδα στη Συνομοσπονδία μας.

Η κυβερνητική έκθεση που μας παραδόθηκε παραγνωρίζει το γεγονός ότι τα θέματα των ατόμων με αναπηρία, μετά την πλήρη ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ, έχουν μετατοπιστεί στο κοινωνικό και νομικό περιβάλλον της ΕΕ (που είναι θέμα ουσίας). Επομένως, η σφαιρική εξέταση της υφιστάμενης νομοθεσίας της Κύπρου θα πρέπει να γίνει σε σχέση και σε συνδυασμό με το εν λόγω νέο περιβάλλον και τις υφιστάμενες ανάγκες των αναπήρων, ώστε η σφαιρική αυτή εξέταση να έχει ένα όραμα και ένα ευρύτερο στόχο.

B. Γενικές απόψεις-εισηγήσεις-παρατηρήσεις

1. Η έκθεση που μας παραδόθηκε παρατηρούμε ότι δεν περιλαμβάνει όλα τα νομοθετήματα, διοικητικούς θεσμούς ή θετικά και άλλα μέτρα που αφορούν τα άτομα με αναπηρία της Κύπρου. **Τούτο καθιστά την κυβερνητική έκθεση ελλιπή.**

2. Η πιο πάνω έκθεση, όπως αναφέρεται στο ίδιο το κείμενο της, συντάχθηκε ύστερα από προεργασία και συνεργασία πέντε Υπουργείων με τη σύμπραξη και συμμετοχή των αρμόδιων υπηρεσιών τους και η όλη μελέτη κράτησε (όπως γνωρίζουμε) περίπου δυο χρόνια. Η ΚΥΣΟΑ, μη διαθέτοντας την αναγκαία υποδομή που διαθέτουν οι άλλες Συνομοσπονδίες ή Οργανώσεις ομπρέλες (Εθνικά Συμβούλια) ατόμων με αναπηρία στα Ευρωπαϊκά Κράτη, χρειάζεται οπωσδήποτε πολύ περισσότερο χρόνο από μια ή δυο εβδομάδες για ολοκληρωμένη μελέτη και διατύπωση τελικών απόψεων. Δε θέλουμε να προβάλουμε πως και η Συνομοσπονδία μας χρειάζεται δυο χρόνια ή και περισσότερο, αλλά είναι, πιστεύουμε, λογική η απαίτηση μας να έχουμε ικανοποιητικό χρόνο στη διάθεση μας. Άλλωστε, η καλή διάθεση συνεργασίας που υπάρχει και από τις δυο πλευρές, απαιτεί χρόνο για ανταλλαγή σοβαρών απόψεων και επιτέλεση αποτελεσματικής εργασίας. Οι δυο μελέτες, δηλαδή αυτή που μας παραδόθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και η μελέτη - σύγγραμμα του Προέδρου της ΚΥΣΟΑ, που θα υποβληθεί σύντομα, μπορούν να αλληλοσυμπληρωθούν, για να αποτελέσουν μια ενιαία και ολοκληρωμένη - σφαιρική πολιτική στα θέματα των ατόμων με αναπηρία.

3. Η κυβερνητική έκθεση που μας παραδόθηκε, παρατηρούμε πως δεν εξετάζει και δεν ασχολείται καθόλου με τις επτά σημαντικότερες Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα των Ευρωπαίων πολιτών με αναπηρία και κατά πόσο οι διατάξεις τους, που είναι υποχρεωτικό να μετατραπούν σε εσωτερική νομοθεσία της Δημοκρατίας, πράγματι έχουν μετατραπεί, εάν όχι, γιατί, και ποια νομοθετικά ή άλλα μέτρα χρειάζονται. Αν όμως έχουν μετατραπεί, κατά πόσο έχουν μετατραπεί ορθά ή έχει παραποιηθεί το περιεχόμενο των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα να συσσωρευτούν συνέπειες σε βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή και στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ). Η κυβερνητική έκθεση αντιπαρέρχεται το θέμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου και της ανάγκης μετατροπής του στην εθνική νομοθεσία, ανάλογα και με προσαρμογή στις πραγματικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία της Κύπρου, με μια παράγραφο, στη σελίδα 52 της κυβερνητικής έκθεσης, που έχει ως εξής:

«Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι οι διάφοροι νόμοι προσφέρουν ένα ισχυρό νομικό πλαίσιο προστασίας των ατόμων με αναπηρία, το οποίο ανταποκρίνεται στα επίπεδα που καθορίζουν το κοινοτικό κεκτημένο και οι σχετικές συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και του Συμβουλίου της Ευρώπης».

Δεν εξετάζεται, επίσης, στην κυβερνητική έκθεση η υφιστάμενη νομοθεσία της Δημοκρατίας αναφορικά με τα άτομα με αναπηρία, σε σχέση και σε συνδυασμό με τα θεμελιώδη ανθρωπινά τους δικαιώματα για ανεξάρτητη ζωή, αυτονομία, επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση και συμμετοχή τους στη ζωή της κοινότητας. Τα δικαιώματα αυτά των ατόμων με αναπηρία έχουν αναχθεί σε θεμελιώδες ανθρωπινό δικαίωμα τους έναντι του Κράτους με το άρθρο 26 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρώπης, ο οποίος περιλήφθηκε στο Μέρος II του Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο έχει ήδη υπογραφεί από τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου, και αναμένεται η επικύρωση του σε δύο περίπου χρόνια.

4. Η κυβερνητική έκθεση δεν εξετάζει τα κενά που υπάρχουν στην κυπριακή νομοθεσία σε σχέση και σε συνδυασμό με τις πραγματικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και των γονιών και οικογενειών των ατόμων με νοητική αναπηρία και σε σχέση και σύγκριση με τις υποχρεώσεις ή και κατευθυντήριες γραμμές του ευρωπαϊκού κεκτημένου και των διεθνών συμβάσεων που κυρώθηκαν με κυρωτικούς νόμους της Κυπριακής Βουλής, που οι διατάξεις τους έχουν υπέρτερη νομική ισχύ έναντι των λοιπών νόμων της Βουλής ή συναφών διοικητικών μέτρων και δεν εισηγείται την πλήρωση τέτοιων κενών ή την περαιτέρω λήψη των απαιτούμενων θετικών νομοθετικών ή διοικητικών θεσμών και μέτρων.

5. Η κυβερνητική έκθεση ασχολείται κυρίως με την παράθεση υφιστάμενων νομοθετημάτων του κοινού νομοθέτη (της Βουλής) και διοικητικών θεσμών, χωρίς κριτική για την επάρκεια τους ή την ανάγκη βελτίωσης ή τροποποίησης τους. Αντίθετα, εξετάζονται οι δυνατότητες

συγχώνευσης νομοθετημάτων ή διοικητικών θεσμών και προγραμμάτων, γίνονται εισηγήσεις για κατάργηση τέτοιων νόμων ή θεσμών, που μέσα από την πάροδο του χρόνου έχουν αποδειχτεί θεμελιακής σημασίας και στήριξης των ατόμων με αναπηρία και διατυπώνονται εισηγήσεις για κατάργηση Ταμείων δυνάμει σχετικών νόμων, τα οποία, μεταξύ άλλων, χρηματοδοτούνται και από το Κράτος, για διαφορετικούς σκοπούς και διαφορετικής μορφής στήριξη των ατόμων με αναπηρία, και τη μεταφορά και συγχώνευση τους στον περί Ατόμων με Αναπηρία Νόμο 127/2000. Όμως, οι μεν διατάξεις του Νόμου τούτου από το 2000 μέχρι και σήμερα δεν έχουν υλοποιηθεί και δεν έχουν εφαρμοστεί και οι πιο σημαντικές διατάξεις του στα άρθρα 3 μέχρι και 9, που διακηρύσσουν απλά ορισμένα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, είναι διατυπωμένα σε γενικότατη μορφή, χωρίς να επιβάλλουν αντίστοιχες υποχρεώσεις στο Κράτος και, επομένως, δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν από μόνες τους, χωρίς τη θέσπιση νέων νομοθετημάτων ή διοικητικών θεσμών που να τις υλοποιούν. Επιπρόσθετα, και τούτο επίσης είναι σημαντικό, όλοι οι πόροι του Ταμείου του εν λόγω Νόμου περί Ατόμων με Αναπηρίες, που ιδρύεται και ρυθμίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 14 -24 του Νόμου, όπως προβλέπει ο ίδιος ο Νόμος, θα προέρχονται αποκλειστικά από την ιδιωτική πρωτοβουλία και τον ιδιωτικό τομέα. Το Κράτος δεν συνεισφέρει τίποτε στο εν λόγω Ταμείο. Άλλωστε, και οι διατάξεις αυτές του Νόμου που καθιερώνουν και ρυθμίζουν το εν λόγω Ταμείο, δεν έχουν εφαρμοστεί ακόμη. Η ΚΥΣΟΑ έχει διαφορετική φιλοσοφία και ούτε θέλει να εφαρμοστούν οι εν λόγω διατάξεις, αφού δεν προβλέπουν και δεν επιβάλλουν στο Κράτος την απαιτούμενη οικονομική στήριξη. Η ΚΥΣΟΑ δεν επιθυμεί και δεν επιδιώκει και θα αντιταχθεί στην προσπάθεια αυτή μετατροπής των νομικών και ηθικών δεσμεύσεων και υποχρεώσεων της Πολιτείας μας σε αγαθοεργό υπόβαθρο, που θυμίζει παρωχημένες εποχές, ούτε επιθυμεί την αναγωγή της φιλανθρωπίας σε επίσημη κρατική πολιτική. Ούτε έχει το δικαίωμα η ΚΥΣΟΑ να αποδεκτεί την κατάργηση μόνιμων και ασφαλών νομοθετικών διατάξεων, όπως γίνονται εισηγήσεις στην κυβερνητική έκθεση, και την αντικατάστασή τους με αβέβαια και ασταθή διοικητικά μέτρα, τα οποία η εκάστοτε Κυβέρνηση μπορεί να τροποποιεί ή και να καταργεί.

Είμαστε έτοιμοι, όμως, να συζητήσουμε και να συνεργαστούμε με τις αρμόδιες Υπηρεσίες - Υπουργεία για κενά που υπάρχουν στους διάφορους νόμους και θεσμούς ή και για επικαλύψεις, που η άρση τους δεν επηρεάζει ή και δεν καταργεί τους σκοπούς για τους οποίους θεσπίστηκαν. Έχουμε συγκεκριμένες απόψεις, τις οποίες θα θέσουμε κατά τη διάρκεια της συνεργασίας που ζητούμε και επιδιώκουμε.

6. Στον πρόλογο της κυβερνητικής έκθεσης αναφέρεται ότι η όλη μελέτη και έκθεση έγιναν με βάση γραπτές οδηγίες του Προέδρου της Δημοκρατίας. Υποβάλλουμε το αίτημα να μας δοθούν οι οδηγίες αυτές, γιατί έχει μεγάλη σημασία για το όλο θέμα η διατύπωση και ο σκόπιος των οδηγιών αυτών ο οποίος μπορεί να συναχθεί από το λεκτικό τους. Έχοντας υπόψη το μέρος του προεκλογικού προγράμματος του Προέδρου της Δημοκρατίας, του τότε υποψήφιου Τάσσου Παπαδόπουλου, που αναφέρεται στα άτομα με αναπηρία και τη σχετική κοινωνική πολιτική, δεν μπορούμε παρά να αντιληφθούμε τις εν λόγω οδηγίες υπό την έννοια της διερεύνησης των πραγματικών αναγκών των ατόμων με αναπηρία της Κύπρου, τη μελέτη και εξέταση των σχετικών νομοθετικών διατάξεων και υφιστάμενων θεσμών, τον προσδιορισμό των κενών που υπάρχουν και τη δυνατότητα βελτίωσης τους με την ίδρυση ενός Φορέα, που να έχει πραγματικές εκτελεστικές εξουσίες (όχι μόνο συμβουλευτικές), ώστε να είναι ικανός να συμβάλει αποφασιστικά στη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής για τα άτομα με αναπηρία, με τρόπο και με ουσιαστικές διατάξεις και θεσμούς, που να συνάδουν με τα ανθρωπινά τους δικαιώματα και με τις διατάξεις υπέρτερης ισχύος και με το ευρωπαϊκό κεκτημένο στο θέμα τούτο και, ασφαλώς, να συνάδουν με την ανεπισσώμενη κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα άτομα με αναπηρία και την ένταξη τους στην παραγωγή και την οικονομική ζωή.

7. Έχουμε υποβάλει επανειλημμένα και επαναλαμβάνουμε και τώρα τη διαμαρτυρία και απογοήτευση μας για τον αποκλεισμό από τις εργασίες, διεργασίες και διαδικασίες για την εκπόνηση της κυβερνητικής έκθεσης που μας παραδόθηκε, του οργανωμένου συνόλου των ατόμων με αναπηρία, που είναι το Εθνικό Συμβούλιο της Κύπρου στο Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EOP) των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των

υποψήφιων για ένταξη χωρών. Η έκθεση αυτή, μάλιστα, μας παραδόθηκε εκ των υστέρων για απόψεις, αφού πρώτα εξασφαλίστηκε η κατ' αρχήν έγκριση της από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η ΚΥΣΟΑ θέλει να εκφράσει την αντίθεση της προς την τακτική αυτή και τη διεκδίκηση ότι θα πρέπει να μετέχει κατά τη διεξαγωγή των απαιτούμενων εργασιών για τη λήψη αποφάσεων ή το σχεδιασμό πολιτικής που τους αφορά σε όλα τα επίπεδα, τα κέντρα, εργασίες ή διαδικασίες για τέτοιες αποφάσεις ή σχεδιασμούς.

8. Είναι άγνωστο στην ΚΥΣΟΑ ακόμη και κατά πόσο η σύνθεση της Τεχνικής Επιτροπής που αναφέρεται στην κυβερνητική έκθεση ότι εργάστηκε για την κατάρτιση και σχεδιασμό της πολιτικής για τα άτομα με αναπηρία, περιλάμβανε πρόσωπα ή πρόσωπο με σφαιρικές ειδικές γνώσεις και προσόντα στα θέματα των ατόμων με αναπηρία της Κύπρου, τις ανάγκες τους και τη μετατόπιση τους στο νομικό και κοινωνικό περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης με ότι τούτο σημαίνει και συνεπάγεται. Η ΚΥΣΟΑ υποβάλλει αίτημα να εξεταστεί η σύνθεση της εν λόγω Τεχνικής Επιτροπής.

9. Γενικά θέλουμε να τονίσουμε ότι μια σφαιρική μελέτη και μια συγκροτημένη κοινωνική πολιτική στα θέματα των ατόμων με αναπηρία, δεν μπορούν παρά να βασιστούν στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία στην κυπριακή κοινωνική πραγματικότητα. Οι ανάγκες αυτές και τα αιτήματα των ατόμων με αναπηρία της Κύπρου έχουν εκτεθεί σε δημοσιογραφική διάσκεψη της ΚΥΣΟΑ στις 16 Ιουνίου 2004 και εκτέθηκαν οι ανάγκες - αιτήματα τους σε κατάλογο που περιέλαβε 2ο τέτοια αιτήματα. Επισυνάπτεται το γραπτό κείμενο της εν λόγω δημοσιογραφικής διάσκεψης και ο κατάλογος των αιτημάτων, ο οποίος είχε παρουσιαστεί στην εν λόγω δημοσιογραφική διάσκεψη. Η ικανοποίηση των πραγματικών αυτών αναγκών των ατόμων με αναπηρία και των γονιών και οικογενειών των ατόμων με νοητική αναπηρία μπορούν να εξυπηρετηθούν μόνο με τη βελτίωση και επέκταση των θετικών νομοθετικών ή και διοικητικών μέτρων που υπάρχουν, τη θέσπιση νέων και την αναβάθμιση και επέκταση της εκδηλούμενης κοινωνικής πολιτικής του Κράτους. Η συρρίκνωση και η κατάργηση νομοθετικών ή διοικητικών μέτρων, που λήφθηκαν ύστερα

από μακροχρόνιες προσπάθειες και αγώνες του κόσμου των αναπήρων της Κύπρου, που γίνεται χωρίς σχεδιασμό και θεμελίωση πάνω σε συγκεκριμένες νομοθετικές διατάξεις και νομικό και πραγματικό υπόβαθρο, είναι αυτονόητο πως δεν μπορεί να συμβάλει στην αναβάθμιση, αλλά μάλλον θα οδηγήσει σε παλινδρόμηση στα θέματα των ατόμων με αναπηρία. Συμφωνούμε πως απαιτείται ένας αποτελεσματικός Φορέας - Υπηρεσία, που να έχει, όμως, αποφασιστικές και εκτελεστικές εξουσίες και να έχει την ικανότητα και το νομοθετικό υπόβαθρο να μπορεί να αποφασίζει και να εκτελεί τις αποφάσεις του.

10. Πρόσθετα, στο όλο θέμα υπάρχει μια σοβαρή αντινομία. Δηλαδή, η προτεινόμενη σφαιρική πολιτική καταρτίστηκε από Τεχνική Επιτροπή και εγκρίθηκε και κατ' αρχήν από το Υπουργικό Συμβούλιο, κατά παράβαση των ρητών και σαφών διατάξεων του άρθρου 11 του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου, το οποίο αναθέτει το έργο τούτο και τη συμβουλευτική αρμοδιότητα για τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής στα θέματα των αναπήρων, στο ΠΣΑΑ.

Γ. Ειδικές απόψεις - εισηγήσεις - παρατηρήσεις σε όσα θέματα περιέλαβε η κυβερνητική έκθεση «σφαιρική πολιτική στα θέματα των ατόμων με αναπηρία».

1. Ορισμός του όρου «ανάπηρος»

Συμφωνούμε με τη βασική άποψη - παρατήρηση που διατυπώνεται στην κυβερνητική έκθεση, ότι «δεν υπάρχει ομοιόμορφος ορισμός του όρου «ανάπηρος» στους διάφορους νόμους. Κάθε νόμος δίδει το δικό του ορισμό ανάλογα με το σκοπό που εξυπηρετεί. Αυτό όμως κρίνεται θεμιτό, γι' αυτό και δεν γίνεται εισήγηση για υιοθέτηση ενός ομοιόμορφου ορισμού για όλους τους νόμους.». Αυτή η βασική θέση ήταν ακριβώς η θέση της ΚΥΣΟΑ, όταν ενώπιον της Επιτροπής Εργασίας της Βουλής εξέφρασε τις απόψεις της

σχετικά με την ψήφιση του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου 127(1)72000, ότι δηλαδή απαιτείται ειδικός διαφορετικός ορισμός του ατόμου με αναπηρία σε κάθε νομοθέτημα, ανάλογα με τους σκοπούς και τις πολυσύνθετες ανάγκες των ατόμων με αναπηρία που επιδιώκει το νομοθέτημα να εξυπηρετήσει.

Η παραπάνω θέση, όμως, θα έπρεπε να προβληματίσει και ίσως να αναχαιτίσει την προσπάθεια που καταβλήθηκε στην κυβερνητική έκθεση και το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε. Δηλαδή να αναχαιτίσει την προσπάθεια να καταργηθούν ειδικά νομοθετήματα ή διοικητικοί θεσμοί και μέτρα, που σκοπούν την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων σκοπών και αναγκών των ατόμων με αναπηρία σε καθορισμένο κοινωνικό περιβάλλον και παροχή υπηρεσιών, μέσων στήριξης ή και οικονομικών παροχών από Υπουργεία ή Υπηρεσίες ή Τμήματα που έχουν ειδικές γνώσεις στο συγκεκριμένο θέμα και μηχανισμούς ταχείας εξυπηρέτησης. Έτσι, π.χ. η προτεινόμενη στην κυβερνητική έκθεση κατάργηση της νομοθετικής ή διοικητικής διαδικασίας δυνάμει του περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμου 113 (I)/1999 και των Κανονισμών του Νόμου τούτου του 2001, με βάση τις οποίες παρέχονται ηλεκτρονικά, τεχνολογικά, τεχνικά, μηχανικά και άλλα μέσα και διευκολύνσεις σε μαθητές στα σχολεία Δημοτικής, Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που διενεργούνται από υπηρεσία και άτομα με ειδικές γνώσεις τουλάχιστον στον τομέα της εκπαίδευσης και η μεταφορά των διαδικασιών αυτών στην προτεινόμενη Κεντρική Υπηρεσία - Φορέα, δεν πιστεύουμε πως θα διευκολύνει τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Όπως είναι διαμορφωμένο το θεσμικό πλαίσιο στο συγκεκριμένο τομέα της εκπαίδευσης, είναι φανερό πως εξυπηρετεί αποτελεσματικότερα, ορθότερα και γρηγορότερα τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, παρά αν μεταφερθεί ο θεσμός αυτός στην προτεινόμενη Κεντρική Υπηρεσία - Φορέα γενικά για άτομα με αναπηρία, ο οποίος δεν έχει συσταθεί ακόμη, ούτε είναι στελεχωμένος με ούτε ένα άτομο με ειδική εκπαίδευση, ειδικές γνώσεις, προσόντα και την απαιτούμενη εμπειρία, όχι μόνο αναφορικά με την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες και των μέσων που χρειάζονται, αλλά ούτε γενικότερα για άτομα με αναπηρία και τις πραγματικές τους ανάγκες. Το γενικότερο τούτο θέμα θα πρέπει να μας προβληματίσει περαιτέρω και να εξεταστεί σε μια

υπεύθυνη, στενή και εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και της ΚΥΣΟΑ.

2. Συγκεντρωτικό ή αποκεντρωτικό σύστημα

Γενικότερα, τίθεται θέμα σοβαρής εξέτασης κατά πόσο στα θέματα, νομοθετήματα, και διοικητικούς θεσμούς που η κυβερνητική έκθεση προτείνει να συγκεντρωθούν σε Κεντρική Υπηρεσία - Φορέα, η πρόταση αυτή θα εξυπηρετήσει πραγματικά καλύτερα τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και τους σκοπούς του κάθε νομοθετήματος ή θεσμού. Τίθεται δηλαδή θέμα πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων του συγκεντρωτικού συστήματος αφενός και του αποκεντρωτικού συστήματος αφετέρου ειδικά για κάθε μέτρο αναφορικά με τα θέματα και τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Τούτο, βέβαια, καταγράφεται εδώ πέρα και επιπρόσθετα από όλα τα πιο πάνω σχετικά με τις προτεινόμενες καταργήσεις ή επικαλύψεις.

3. Εκπροσώπηση ατόμων με αναπηρία

Στην κυβερνητική έκθεση εκφράζεται η άποψη ότι τα άτομα με αναπηρία εκπροσωπούνται επαρκώς "στα σώματα που προβλέπονται στους Νόμους" εννοώντας τους Νόμους που ρυθμίζουν θέματα ατόμων με αναπηρία και καθιερώνουν τέτοια σώματα. Και η έκθεση συνεχίζει ότι έτσι τα άτομα με αναπηρία έχουν λόγο στον καθορισμό της πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων για θέματα που τα αφορούν. Όμως, η θέση της ΚΥΣΟΑ είναι πως δεν αρκεί οποιαδήποτε εκπροσώπηση ατόμων με αναπηρία σε νομοθετήματα που καθιερώνουν τέτοια σώματα, αλλά η συμμετοχή αυτή θα πρέπει να εκτείνεται κάτσε διοικητικές διαδικασίες, εργασίες, λήψη αποφάσεων, σε όλα τα επίπεδα, και σε όλα τα κέντρα λήψης αποφάσεων που μπορούν να αφορούν τα άτομα με αναπηρία. Τέτοιες διοικητικές διαδικασίες, εργασίες κ.λ.π. ήταν και οι εργασίες που διεξήχθησαν για ετοιμασία της υπό συζήτηση έκθεσης σφαιρικής πολιτικής, στις οποίες έχουμε εκθέσει ήδη τη θέση μας πιο πάνω. Η επαρκής εκπροσώπηση και συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία της Κύπρου στα κέντρα λήψης αποφάσεων που τους αφορούν, θα είναι επαρκής μόνο με την προώθηση και ψήφιση του προσχεδίου νομοσχεδίου που

υπέβαλε η ΚΥΣΟΑ αναφορικά με την επίσημη αναγνώριση της από το Κράτος ως κοινωνικού εταίρου στα θέματα που τους αφορούν και με την κρατική στήριξη που προβλέπεται στο εν λόγω προσχέδιο νομοσχεδίου. Πάντως, για την αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στη διαμόρφωση της σχετικής κοινωνικής πολιτικής, απαιτείται, πάνω απ'όλα, ένα Σώμα-Συμβούλιο-Φορέας, στο οποίο οι εκπρόσωποι των ατόμων με αναπηρία να έχουν επαρκή συμμετοχή και το οποίο να έχει τις απαιτούμενες αποφασιστικές και εκτελεστικές εξουσίες για τη διαμόρφωση τέτοιας κοινωνικής πολιτικής και λήψη σχετικών αποφάσεων. Οι εξουσίες που έχει σήμερα τόσο η ΥΜΑ, όσο και το ΠΣΑΑ, έχει αποδειχτεί στην πράξη ότι δεν επαρκούν.

4. Εισήγηση για κατάργηση του περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση Νόμου 117/1989

Η εισήγηση για κατάργηση του περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση Νόμου 117/1989, γιατί επικαλύπτεται από το γενικότερο Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες 127 (Ι)/2000, είναι θέμα το οποίο μπορεί να μελετηθεί περαιτέρω από την ειδική Επιτροπή που προβλέπεται και λειτουργεί δυνάμει του εν λόγω Νόμου περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση, στην οποία θα πρέπει να δοθεί ευκαιρία έκφρασης ή διατύπωσης των δικών της απόψεων. Επίσης, ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Ατόμων με Νοητική Υστέρηση έχει βαρύνοντα λόγο στο θέμα τούτο. Η ΚΥΣΟΑ, εκ πρώτης όψεως, επισημαίνει τα ακόλουθα:

- (α) Ο Νόμος περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση δεν περιορίζεται μόνο στη διακήρυξη γενικών και αφηρημένων δικαιωμάτων των ατόμων αυτών, όπως πράττει στην πραγματικότητα ο γενικότερος Νόμος περί Ατόμων με Αναπηρίες. Ο Νόμος περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση διατυπώνει και διακηρύσσει τα δικαιώματα των ατόμων αυτών, αλλά συγχρόνως διατυπώνει και καθιερώνει τις αντίστοιχες υποχρεώσεις του Κράτους. Έτσι, οι διατάξεις του Νόμου τούτου μπορούν να εφαρμοστούν από μόνες τους, χωρίς να χρειάζονται περαιτέρω νομοθετήματα που να υλοποιούν τα δικαιώματα τους αυτά. Η διαφορά

αυτή είναι μεγάλης πρακτικής σημασίας. Αν καταργηθεί ο Νόμος και η Επιτροπή για τα άτομα με νοητική αναπηρία, τότε θα ισχύει για τα άτομα αυτά ο Νόμος πλαίσιο περί Ατόμων με Αναπηρίες, ο οποίος θα χρειάζεται υλοποίηση με νέο νομοθέτημα. Έπεται ότι δεν συμβάλει θετικά, αλλά αρνητικά η εισήγηση για κατάργηση του Νόμου και της Επιτροπής. Εφόσον θα χρειαστεί νέο νομοθέτημα, γιατί να καταργηθεί ο εν λόγω Νόμος και όχι απλά να τροποποιηθεί; Αν πάλι η πρόθεση είναι να περιληφθούν οι διατάξεις του εν λόγω Νόμου στο Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες, τότε ο τελευταίος αυτός Νόμος θα χρειαστεί να συνταχτεί εξ υπαρχής, για να μπορούν να υλοποιούνται απευθείας οι διατάξεις του, όπως ήταν εξ αρχής η εισήγηση της ΚΥΣΟΑ. Ο Νόμος περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση υλοποιεί διατάξεις του Νόμου-πλαίσιο περί Ατόμων με Αναπηρίες. Δεν είναι δυνατό να καταργηθούν.

- (β) Η Επιτροπή που λειτουργεί δυνάμει του ειδικού Νόμου περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση, έχει τη δυνατότητα, με βάση το νομοθετικό πλαίσιο της, να συντίθεται, μεταξύ άλλων, και από άτομα με ειδικά προσόντα, ειδικές γνώσεις και εμπειρία στα θέματα των ατόμων αυτών, αφού προβλέπεται στο Νόμο ο διορισμός από τον Υπουργό λειτουργών, που μπορούν να είναι ειδικοί επί του θέματος, από το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αυτή έχει τη δυνατότητα, στα νομοθετικά της πλαίσια, να προσφέρει εξειδικευμένες υπηρεσίες και γνώσεις, που δεν είναι δυνατό να προσφερθούν από την ΥΜΑ, με τη στελέχωση που έχει τώρα ή και με τη στελέχωση που προτείνεται στην κυβερνητική έκθεση, τουλάχιστον για αρκετά χρόνια προσεχώς. Αν η εν λόγω Επιτροπή δεν έχει λειτουργήσει επαρκώς ή αποδώσει τα αναμενόμενα, πράγμα που δεν το πιστεύουμε, τούτο δεν οφείλεται στο νομοθετικό της πλαίσιο και δε θα πρέπει να σπεύσουμε στην κατάργηση του Νόμου, χωρίς παραπέρα προβληματισμό, γιατί ο Νόμος αυτός, καθώς και ο καθορισμός της σύνθεσης της Επιτροπής, μπορούν οπωσδήποτε να βελτιωθούν με τροποποιήσεις και σχετικές ορθότερες αποφάσεις.

Ήδη έχουν ετοιμαστεί τροποποιήσεις του Νόμου, που πέρασαν από τη Νομική Υπηρεσία και βρίσκονται στο τελικό τους στάδιο για κατάθεση στη βουλή.

- (γ) Η άποψη που προβάλλεται στην κυβερνητική έκθεση, ότι θα είναι αποδοτικότερο να μεταφερθεί το έμμισθο προσωπικό της Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Υστέρηση στη γενικότερη Υπηρεσία-Φορέα της ΥΜΑ, χρειάζεται περισσότερη συζήτηση και ανάλυση. Τούτο γιατί, αφού ο ισχυρισμός είναι πως το εν λόγω προσωπικό δεν απέδωσε ικανοποιητικά κάτω από τον ειδικό Νόμο περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση, όπου η δραστηριότητα τους περιορίζεται ειδικά στα άτομα αυτά, πως είναι δυνατό να αναμένεται ότι με τη μεταφορά του προσωπικού αυτού στη γενικότερη υπηρεσία της ΥΜΑ, όπου θα έχουν και άλλα καθήκοντα, θα αναβαθμιστεί η πραγματική κατάσταση, η κοινωνική ανάπτυξη, η αγωγή και η αναμενόμενη ανακούφιση των γονιών και οικογενειών των ατόμων με νοητική αναπηρία, που φέρουν, δυστυχώς, το κύριο βάρος της αγωγής και φροντίδας τους.
- (δ) Είναι σημαντικότατο, επίσης, ότι η Επιτροπή του Νόμου περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση έχει αποφασιστικές εκτελεστικές εξουσίες και ακόμη σημαντικότερο ότι οι γονείς - οικογένειες των ατόμων με νοητική αναπηρία έχουν ευρύτατη εκπροσώπηση στην εν λόγω Επιτροπή.
- (ε) Όλα τα πιο πάνω διατυπώνονται επιπρόσθετα προς όλα όσα έχουν λεχθεί προηγουμένως ως προς το ότι ο γενικότερος περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος του 2000, μέχρι σήμερα, δεν έχει εφαρμοστεί. Επίσης, το προβλεπόμενο από το Νόμο τούτο Ταμείο δεν έχει καθιρωθεί και δεν προβλέπει ο εν λόγω Νόμος καμιά κρατική χορηγία και στήριξη, όπως η κρατική αυτή χορηγία και στήριξη προβλέπεται ή στην πραγματικότητα παρέχεται κάτω από τον περί Ατόμων με Νοητική Υστέρηση Νόμο.

5. Προτεραιότητα διορισμού ατόμων με αναπηρία στη Δημόσια Υπηρεσία δυνάμει του άρθρου 44 του Νόμου

Στην κυβερνητική έκθεση γίνεται μια σύντομη αναφορά στο άρθρο 44 του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου του 1990 (Ν. 1/1990), υπό την έννοια ότι υπάρχει νομοθετημένη στον εν λόγω Νόμο προτίμηση πρόσληψης στη Δημόσια Υπηρεσία ατόμων με αναπηρία που είναι υποψήφιοι για τη θέση, «εφόσον δεν υστερούν σε αξία και προσόντα», όπως ρητά ορίζεται στο εν λόγω άρθρο του Νόμου. Κατά πόσο το άρθρο τούτο του Νόμου έχει αποδώσει ή έχει συμβάλει καθόλου στην προώθηση της εργοδότησης των ατόμων με αναπηρία, είναι θέμα στο οποίο έχουμε πολλά να εκθέσουμε και θα αποτελέσει αντικείμενο ευρείας ανταλλαγής απόψεων. Στην πραγματικότητα το εν λόγω άρθρο του Νόμου έχει αποδειχτεί ανούσιο, αναποτελεσματικό και ανεπαρκές. Στη διαδικασία πρόσληψης στη Δημόσια Υπηρεσία υπάρχουν μακροσκελείς διαδικασίες, περιλαμβανομένων και γραπτών εξετάσεων ή και προφορικών εξετάσεων σε Συμβουλευτικές Επιτροπές με συγκεκριμένες βαθμολογίες. Άτομα με αναπηρία που βαθμολογούνται έστω και μια εκατοστιαία μονάδα χαμηλότερα στις εν λόγω διαδικασίες, δεν προσλαμβάνονται και δεν προτιμούνται από τα διορίζοντα όργανα, γιατί κρίνουν ότι υστερούν σε αξία. Αν αυτή πράγματι είναι η αντιμετώπιση του θέματος, τότε η εν λόγω διάταξη του Νόμου δεν είναι μόνο ανεπαρκής, αλλά και άχρηστη. Δηλαδή, τα άτομα με αναπηρία, αν θα πρέπει να έχουν ψηλότερη βαθμολογία από όλους τους άλλους υποψηφίους, τότε δεν θα χρειαζόνταν και δεν χρειάζονται την προβλεπόμενη προτίμηση του εν λόγω άρθρου του Νόμου. Η δική μας εισήγηση, αντίθετα, είναι ότι το εν λόγω άρθρο χρειάζεται βελτίωση με ανάλογη τροποποίηση, ώστε να συνάδει και με τις διατάξεις της Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2000/78/ΕΚ, και με τις διατάξεις της Σύμβασης αριθμός 159 για την Επαγγελματική Αποκατάσταση και Απασχόληση Αναπήρων Προσώπων, που κυρώθηκε με τον κυρωτικό Νόμο 42/1987 και με τις διατάξεις του άρθρου 15 του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη που κυρώθηκε με τον κυρωτικό Νόμο 27(Ι)/2000, αλλά και με τις διατάξεις του άρθρου 5(2) του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου 127(1)72000.

6. Εισήγηση για κατάργηση του περί Εκπαιδευμένων Τυφλών Τηλεφωνητών Νόμου (προτεραιότητα)

Η εισήγηση που διατυπώνεται στην κυβερνητική Έκθεση για ενδεχόμενη κατάργηση του περί Πρόσληψης Εκπαιδευμένων Τυφλών Τηλεφωνητών στη Δημοσία και Εκπαιδευτική Υπηρεσία και στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου σε θέσεις τηλεφωνητών κατά αποκλειστική προτεραιότητα με τη δικαιολογία ότι πιθανόν οι διατάξεις αυτές να είναι αντισυνταγματικές, είναι εντελώς απαράδεκτη. Συγκεκριμένα:

- (α) Μετά την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση από την 1^η Μαΐου 2004, έχει πλήρη εφαρμογή στην κυπριακή έννομη τάξη η Οδηγία 2000/78/EK για τη λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της εργοδότησης των ατόμων με αναπηρία στα κράτη μέλη. Η Οδηγία αυτή, επομένως, έχει τεθεί ήδη πάνω από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας από πλευράς νομικής ισχύος και υπερισχύει του άρθρου 28 του Συντάγματος περί ίσης μεταχείρισης. Άρα, δε μπορεί να γίνεται επίκληση της Απόφασης του Ανώτατου Δικαστηρίου, η οποία, πριν την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έκρινε ότι η ποσόστωση για πρόσληψη παθόντων-αναπήρων, τέκνων και συγγενών πεσόντων, τέκνων αγνοουμένων και εγκλωβισμένων, αντίκειται στις αρχές της ισότητας και ίσης μεταχείρισης του άρθρου 28 του Κυπριακού Συντάγματος. Με βάση την Απόφαση αυτή του Ανωτάτου Δικαστηρίου καταργήθηκε και η ποσόστωση στην Εκπαιδευτική Υπηρεσία, η οποία ίσχυσε για χρόνια με θαυμάσια αποτελέσματα στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης και κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία. Μετά την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας και την πλήρη εφαρμογή της εν λόγω Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Βουλή των Αντιπροσώπων είναι ελεύθερη πια να θεσπίσει τέτοια θετικά μέτρα προώθησης της επαγγελματικής αποκατάστασης των ατόμων με αναπηρία και της πρόσληψής τους κατά προτεραιότητα στη Δημόσια και στην Εκπαιδευτική Υπηρεσία. Για τούτο ακριβώς ήδη η Βουλή επανέφερε με το Νόμο 87(Ι)/2004 την προτεραιότητα και ποσόστωση των παθόντων για την εργοδότησή τους στη Δημόσια Υπηρεσία και στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα και συζητεί ήδη και την επαναφορά και θέσπιση της ποσόστωσης για όλα τα άτομα με αναπηρία. Το θέμα της ποσόστωσης, εν πάση περιπτώσει,

αναλύεται σε έκταση στη μελέτη-σύγγραμμα του Προέδρου της ΚΥΣΟΑ, που, όπως έχει αναφερθεί ήδη, θα αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος του παρόντος υπομνήματος.

- (β) Η Κυπριακή Δημοκρατία στην πραγματικότητα έχει εισέλθει στην Ευρωπαϊκή Ένωση γυμνή από θετικά νομοθετικά μέτρα για την προώθηση της εργοδότησης των ατόμων με αναπηρία, αφού τα θετικά μέτρα που προβλέπει το άρθρο 5(2) του περί Ατόμων με Αναπηρία Νόμου αποτελούν απλά νομοθετικό πλαίσιο, πάνω στο οποίο μπορούν να ληφθούν τέτοια θετικά νομοθετικά και άλλα μέτρα στο μέλλον με κανονισμούς, όπως ορίζει το ίδιο το άρθρο τούτο. Όμως, το εν λόγω άρθρο 5(2) ορίζει ρητά πως το Κράτος οφείλει να δημιουργεί θέσεις στο Δημόσιο αποκλειστικά για το διορισμό ατόμων με αναπηρία. Με ποια λογική λοιπόν προτείνεται στην κυβερνητική έκθεση για τη σφαιρική πολιτική η κατάργηση του Νόμου περί Διορισμού Εκπαιδευμένων Τυφλών Τηλεφωνητών σε θέσεις τηλεφωνητών στη Δημόσια Υπηρεσία και τον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα; Προσπάθεια, πιστεύουμε, θα πρέπει να είναι η διεύρυνση και θέσπιση τέτοιων θετικών νομοθετικών μέτρων και όχι η κατάργησή τους. Άλλωστε, με ποιο σκεπτικό αναμένεται να αποδεκτεί η ΚΥΣΟΑ καταργήσεις άλλων ειδικών Νόμων και ειδικών διοικητικών θεσμών και μέτρων και να απομείνουν τα άτομα με αναπηρία μόνο υπό τη γενική ρύθμιση του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου;
- (γ) Δεν είναι δυνατό να γίνεται εισήγηση για κατάργηση του θετικού μέτρου εργοδότησης των τυφλών εκπαιδευμένων τηλεφωνητών, τη στιγμή που δεν έχει εναρμονιστεί ο περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος και συγκεκριμένα οι διατάξεις του άρθρου 5(2) για τη λήψη θετικών μέτρων για επαγγελματική αποκατάσταση και απασχόληση των ατόμων με αναπηρία με την Οδηγία 2000/78/ΕΚ. Οι διατάξεις του εν λόγω άρθρου απλά προβλέπουν ότι θα ληφθούν τέτοια θετικά μέτρα, αλλά δεν θεσπίζονται από τον ίδιο το Νόμο και μέχρι σήμερα, από το 2000 που έχει θεσπιστεί ο Νόμος, δεν έχουν ληφθεί τέτοια μέτρα. Είναι σαφές

και αναγνωρισμένο στη νομολογία του ΔΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πως τούτο δεν αποτελεί εναρμόνιση. Το άρθρο 249 της Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που προβλέπει την έκδοση Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορίζει ρητά ότι:

«Η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών».

Ενδεικτικά, στην Απόφαση του ΔΕΚ της 14^{ης} Ιουλίου 1994, Paola Faccini Dors V. Recreb SRL., C-91/92, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 1994, σελίδα I-03325, εκτίθεται και διευκρινίζεται η νομική αρχή του Ευρωπαϊκού Δικαίου, ότι και αν ακόμη το κράτος μέλος δεν έχει μετατρέψει διατάξεις Οδηγίας της ΕΕ σε εσωτερική του νομοθεσία, οι νόμοι που προϋπήρχαν της Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο ή που θεσπίστηκαν μετά την Οδηγία, πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας αυτής. Επομένως, ο Νόμος περί Τυφλών Εκπαιδευμένων Τηλεφωνητών δεν μπορεί να γίνεται λόγος να καταργηθεί, γιατί συνάδει με τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ.

- (δ) Στην ίδια την κυβερνητική έκθεση για σφαιρική πολιτική αναγράφεται ότι με βάση τις διατάξεις του Νόμου περί Πρόσληψης Εκπαιδευμένων Τυφλών Τηλεφωνητών εργοδοτήθηκαν από το 1989 μέχρι σήμερα 50 άτομα με οπτική αναπηρία, τα οποία διαφορετικά δεν θα εργοδοτούνταν, και μπόρεσαν να ολοκληρωθούν κοινωνικά και να δημιουργήσουν οικογένεια. Η σπουδαιότητα και αποτελεσματικότητα του Νόμου τούτου καθίσταται πιο κατανοητή, αν λεχθεί εδώ ότι από τους 399 τυφλούς της Κύπρου που βρίσκονται σε ηλικία εργασιακού δυναμικού (μεταξύ 18 και 63 ετών), είναι εργοδοτούμενοι μόνο 139 και από αυτούς οι 50 εργοδοτήθηκαν δυνάμει των διατάξεων του εν λόγω Νόμου από το 1989 μέχρι σήμερα. Είναι αυτονόητο πως το πετυχημένο τούτο μέτρο δεν είναι δυνατό να γίνεται λόγος πως θα μπορούσε να καταργηθεί. Το θετικό τούτο μέτρο που προσιδιάζει στη

φύση των συνεπειών της συγκεκριμένης οπτικής αναπηρίας, που παρεμποδίζει την άσκηση οποιουδήποτε άλλου μη επιστημονικού επαγγέλματος, συνάδει σίγουρα και με τις διατάξεις του άρθρου 7 της Οδηγίας 2000/78/EK για λήψη θετικών μέτρων για την ένταξη ατόμων με αναπηρία στον κόσμο της εργασίας, που συμπληρώνει και διαφοροποιεί το άρθρο 28 του Συντάγματος της Δημοκρατίας, αλλά και με τις διατάξεις της διεθνούς σύμβασης 159 που κυρώθηκε με το Νόμο 42/87 και του άρθρου 15 του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη που κυρώθηκε με το Νόμο 27(Ι)/2000, οι διατάξεις του οποίου είναι ρητές και σαφείς προς την κατεύθυνση αυτή.

- (ε) Είναι αδιανόητο στη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου και με βάση τις σχετικές αρχές του συνταγματικού και διοικητικού δικαίου, οποιοδήποτε Υπουργείο ή διοικητικό όργανο ή η διοίκηση γενικά να επικαλείται πιθανή αντισυνταγματικότητα νομοθετικών ή και κανονιστικών διατάξεων και να εισηγείται τη μη εφαρμογή ή την κατάργησή τους. Αποκλειστική δικαιοδοσία στο θέμα τούτο δυνάμει του άρθρου 146.1 του Συντάγματος έχει μόνο το Ανώτατο Δικαστήριο, που λειτουργεί ως Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Τούτο είναι θεμελιωμένο, σαφές και σταθερό στις Αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου, στις οποίες τονίζεται πως τούτο δεν μπορεί να γίνει ούτε και ύστερα από σύμφωνη γνώμοδότηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. (Βλ. ενδεικτικά τις Αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις υποθέσεις **Καψός ν. Δημοκρατίας (1983) 3 ΑΑΔ 1336, 1340-1341. Τσιαρτζιάζης ν. Δημοκρατίας (1985) 3 ΑΑΔ 1. Κουής και άλλοι ν. Δημοκρατίας (1986) 3 ΑΑΔ 1974, Κυριακίδου ν. Δημοκρατίας (1986) 3 ΑΑΔ 913.**

7. Ενοποίηση/Συγχώνευση Ταμείων

Αναφορικά με τη γενική εισήγηση στην κυβερνητική έκθεση για ενοποίηση όλων των Ταμείων που προβλέπονται στους διάφορους Νόμους και τη συγχώνευση τους στο Ταμείο που προβλέπεται και ρυθμίζεται στα άρθρα 14 -24 του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου 127 (Ι)/2000, οι θέσεις

και οι απόψεις της ΚΥΣΟΑ έχουν ήδη εκτεθεί πιο πάνω. Ο κάθε Νόμος που υπάρχει σε ισχύ και το κάθε Ταμείο που προβλέπεται με τον κάθε Νόμο επιδιώκουν διαφορετικό σκοπό, εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και ορισμένα από τα εν λόγω Ταμεία προβλέπουν πόρους από το Κράτος. Δεν είναι δυνατό, επομένως, να υπαχθούν στις διατάξεις του Νόμου περί Ατόμων με Αναπηρίες, του οποίου το Ταμείο ούτε καν έχει ιδρυθεί ακόμη και δεν προβλέπει καμιά οικονομική ή άλλη στήριξη από το Κράτος. Σκοπός δεν είναι η συρρίκνωση, αλλά η αναβάθμιση και επέκταση της εκδηλούμενης κοινωνικής πολιτικής του Κράτους. Επιπρόσθετα, οι διατάξεις του ίδιου του Νόμου περί Ατόμων με Αναπηρίες είναι γενικές και αφηρημένες και δεν μπορούν να εφαρμοστούν από μόνες τους, χωρίς την υλοποίηση τους με νεότερα νομοθετήματα, σε αντίθεση με τις διατάξεις των Νόμων που η κυβερνητική έκθεση προτείνει να καταργηθούν.

8. Ο περί Ταμείου Λαχείου Πρόνοιας Νόμος

Ο περί Λαχείου Πρόνοιας Νόμος (Ν. 79(Ι)/1992), ο οποίος καθιερώνει και Ταμείο, κύριος πόρος του οποίου προβλέπεται από το Νόμο ότι είναι η πώληση ειδικής έκδοσης κρατικού λαχείου, προτείνεται στην κυβερνητική έκθεση να καταργηθεί, γιατί ο σκοπός του και η έκδοση και πώληση ειδικού λαχείου απέτυχαν. Παρόλαυτά, η ΚΥΣΟΑ πιστεύει πως η αποτυχία οφείλεται, όχι στη δυσλειτουργία του Νόμου ή του προβλεπόμενου από το Νόμο Ταμείου, αλλά στο γεγονός ότι το Υπουργείο Οικονομικών επέμενε να εκδίδει ένα εβδομαδιαίο λαχείο το χρόνο, ως λαχείο του Ταμείου Πρόνοιας, αλλά κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών του Αυγούστου. Τούτο ήταν το αποφασιστικό χτύπημα που ανέστειλε ουσιαστικά τις διατάξεις του εν λόγω Νόμου. Πιστεύουμε πως ο εν λόγω Νόμος, αν βελτιωθεί κατάλληλα και εκδίδεται το λαχείο πρόνοιας όχι κατά τη διάρκεια μιας βδομάδας των καλοκαιρινών διακοπών του κοινού και ίσως αν εκδίδεται και κυκλοφορεί για πολύ μεγαλύτερο διάστημα ως κρατικό λαχείο ειδικής έκδοσης, θα αποφέρει και έσοδα στο Ταμείο και ο Νόμος μπορεί να αποδειχτεί χρήσιμος και αποτελεσματικός, όπως γίνεται και σε άλλες χώρες. Το θέμα τούτο χρειάζεται παραπέρα προβληματισμό και ανταλλαγή απόψεων και συζήτηση.

9. Ο περί Ειδικού Ταμείου του Κέντρου Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος (Ν. 103(1)72000)

Δε συμφωνούμε να καταργηθεί ο περί Ειδικού Ταμείου του Κέντρου Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος (Ν. 103(1)72000). Ο Νόμος αυτός είναι ένα νέο νομοθέτημα, το οποίο μόλις τώρα ακόμη άρχισε να εφαρμόζεται και η ΚΥΣΟΑ το θεωρεί το πιο τέλειο και σύγχρονο νομοθέτημα που έχουμε στην Κύπρο. Ο Νόμος προβλέπει ότι μεταξύ των πόρων του εν λόγω Ταμείου είναι και κυβερνητικές χορηγίες. Στην Επιτροπή Διαχείρισης του Ταμείου τούτου μετέχουν και εκπρόσωποι των ατόμων με αναπηρία, όπως προβλέπει ο ίδιος ο Νόμος. Μεταξύ των σκοπών του Νόμου είναι η κατάρτιση σύγχρονων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης ατόμων με αναπηρία τόσο στο γενικό σύστημα κατάρτισης και εκπαίδευσης στην ανοικτή αγορά, όσο και μέσα στο Κέντρο. Πάνω σε σύγχρονες αντιλήψεις, επίσης, εδράζεται η επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία τόσο στην ανοικτή αγορά εργασίας, όσο και μέσα στο Κέντρο. Η Επιτροπή Διαχείρισης του Ταμείου μόλις πρόσφατα διορίστηκε και συνήλθε σε συνεδρία. Αναμένονται πολλά στην πραγματικότητα από τη λειτουργία και εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου τούτου.

Οι προσεγγίσεις, διαπιστώσεις και απόψεις και εισηγήσεις που διατυπώνονται στην κυβερνητική έκθεση, εκφράζουμε τη θέση και άποψη πως είναι εσφαλμένες, ανακριβείς και απαράδεκτες:

- (α) Εσφαλμένη η άποψη - εισηγήση στην κυβερνητική έκθεση ότι τα μέτρα, προγράμματα, θεσμοί και οι σκοποί που προνοούνται στο άρθρο 6 του περί Ταμείου του ΚΕΑΑ Νόμου καλύπτονται από το υπό εκπόνηση σχέδιο κινήτρων για εργοδότηση των ατόμων με αναπηρία, το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για περίοδο τριών ετών. Πρώταπόλα, το σχέδιο τούτο θα ισχύσει μόνο για τρία χρόνια. Δεύτερο, το σχέδιο, όπως διαμορφώθηκε με «Κανονισμούς» που προωθούνται από το Υπουργείο, καθιερώνουν ορισμένα

κίνητρα για εργοδότηση ατόμων με αναπηρία στον ιδιωτικό τομέα και όχι για κατάρτιση και εκπαίδευση τους όπως προβλέπεται στον εν λόγω Νόμο στο γενικό σύστημα κατάρτισης και εκπαίδευσης στην ανοικτή αγορά και μέσα στο Κέντρο. Τρίτο, τα κίνητρα που καθιερώνονται στο εν λόγω σχέδιο (επιχορήγηση του εργοδότη για τροποποιήσεις, επιχορήγηση της εισφοράς στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις και μερική επιχορήγηση μισθού) δεν πιστεύουμε πως μπορούν, υπό τα δεδομένα της κοινωνικής πραγματικότητας της Κύπρου, να συμβάλουν αποφασιστικά στην επαγγελματική αποκατάσταση και απασχόληση των ατόμων με αναπηρία.

- (β) Ανακριβής και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα η διαπίστωση, που διατυπώνεται στην κυβερνητική έκθεση, ότι οι σκοποί του Ταμείου των άρθρων 14-24 του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου καλύπτουν όλους τους σκοπούς και δυνατότητες του περί Ταμείου του ΚΕΑΑ Νόμου, το οποίο ο Νόμος προβλέπει να έχει κυβερνητικές χορηγίες.
- (γ) Απαράδεκτη η προσέγγιση στην κυβερνητική έκθεση ότι το ΚΕΑΑ, ως Κέντρο κατάρτισης, εκπαίδευσης και επαγγελματικής αποκατάστασης των αναπήρων, δεν παρουσιάζει κέρδη, αλλά μάλλον ζημιά για το Κράτος. Με την ίδια λογική όλα τα σχολεία, κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, κυβερνητικά Τμήματα, Υπηρεσίες κλπ θα πρέπει να καταργηθούν, αφού παρέχουν δαπανηρές υπηρεσίες στους πολίτες και δεν παρουσιάζουν κέρδη. Η άποψη/εισήγηση αυτή είναι αντίθετη με τη σύγχρονη αντίληψη των ανθρώπινων δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, τη δημιουργία ίσων ευκαιριών και την ισότητα και μη διάκριση στην παροχή υπηρεσιών και αγαθών. Οι αρχές αυτές διακηρύσσονται και στον ίδιο το Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες και σε άλλα νομοθετήματα (κυρωτικούς Νόμους) υπέρτερης ισχύος. Το ΚΕΑΑ είναι το Κέντρο που παρέχει ειδική κατάρτιση και εκπαίδευση στα άτομα με αναπηρία και με βάση τις διατάξεις του περί Ταμείου του

ΚΕΑΑ Νόμου μπορεί να καταρτίζει σύγχρονα προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης και τοποθέτησης των ατόμων με αναπηρία σε εργασία τόσο εκτός του Κέντρου, όσο και μέσα σ'αυτό. Η εισήγηση για κατάργηση του Νόμου τούτου είναι το λιγότερο ατυχής. Τυχόν κατάργηση του ή και συγχώνευση του με το Νόμο περί Ατόμων με Αναπηρίες που οι διατάξεις του είναι γενικές και αόριστες, θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάγκη επαναθέσπισης τέτοιων ειδικών διατάξεων, όπως έχει αναλυθεί ήδη πιο πάνω.

- (δ) όπως αναφέρεται και στην ίδια την κυβερνητική έκθεση, σκοπός του Ταμείου που ιδρύθηκε (αλλά ακόμη δεν λειτούργησε) στον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο 127(1)72000, είναι η παροχή κάθε μορφής βοήθειας στα άτομα με αναπηρία, που δεν παρέχεται ικανοποιητικά με βάση άλλους νόμους ή σχέδια. Τούτο ορίζεται ρητά στο άρθρο 16(1) του Νόμου. Άρα, ο νομοθέτης είχε υπόψη του τα υπόλοιπα ειδικά νομοθετήματα και ειδικά ταμεία και σχέδια για τα άτομα με αναπηρία, αλλά ήθελε να ιδρύσει επιπρόσθετα το Ταμείο του εν λόγω Νόμου για στήριξη των ατόμων με αναπηρία, η οποία δεν παρέχεται ικανοποιητικά με βάση άλλους νόμους ή σχέδια ή ταμεία. Στον εν λόγω Νόμο, επομένως, ο νομοθέτης έχει προσεγγίσει ορθά ειδικά το θέμα τούτο. Θεώρησε ορθά ότι τα υπόλοιπα ταμεία που υπάρχουν και λειτουργούν και τα σχετικά ειδικά νομοθετήματα αποτελούν ειδικά θετικά μέτρα προς υλοποίηση των διατάξεων του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου και ιδιαίτερα των διατάξεων των άρθρων 3-9 του εν λόγω Νόμου, οι οποίες είναι διατάξεις γενικές και αφηρημένες και διακηρύσσουν απλά ορισμένα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, για την υλοποίηση των οποίων χρειάζονται ειδικά νομοθετήματα και ειδικά ταμεία που να εφαρμόζονται και να λειτουργούν για συγκεκριμένους σκοπούς.

10. Συντάξεις αναπηρίας παθόντων αναπήρων

Οι επικαλύψεις που αναφέρονται στην κυβερνητική έκθεση σχετικά με συντάξεις αναπηρίας που λαμβάνουν οι παθόντες ανάπηροι αφενός από την Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων και αφετέρου από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, είναι θέμα που θα πρέπει να τεθεί για απόψεις στην εν λόγω Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων και στην Οργάνωση Παθόντων για απόψεις και παρατηρήσεις. Η ΚΥΣΟΑ περιορίζεται να παρατηρήσει εδώ, ότι οι συντάξεις αναπηρίας από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι ανεξάρτητο θέμα και το σχετικό δικαίωμα του λήπτη τέτοιας σύνταξης δημιουργείται δυνάμει των διατάξεων του σχετικού Νόμου και έχει ως βάση και αιτιολογία τις εισφορές των ασφαλισμένων εργαζομένων στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Άρα, εκ πρώτης όψεως, δεν πρέπει να γίνεται λόγος για επικάλυψη. Επιπρόσθετα, όπως φαίνεται από το ίδιο το κείμενο της κυβερνητικής έκθεσης, οι εν λόγω συντάξεις αναπηρίας παρέχονται δυνάμει ρητών νομοθετικών διατάξεων, τις οποίες ο νομοθέτης, ασφαλώς, ήθελε να περιλάβει στα αντίστοιχα νομοθετήματα.

Συμφωνούμε με τη θέση που διατυπώνεται στην κυβερνητική έκθεση ότι «στην πράξη διαφοροποιείται η αναπηρία με βάση την αιτία πρόκλησης της». Τούτο, όμως, πιστεύουμε πως δεν έχει σχέση με το θέμα της σύνταξης αναπηρίας από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τις παροχές του σε ασφαλισμένους εργαζόμενους που καταβάλλουν εισφορές από τη μια και της σύνταξης αναπηρίας που καταβάλλεται από την Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων δυνάμει ρητών νομοθετικών διατάξεων με εντελώς διαφορετική αιτιολογία, που είναι η συνεισφορά στους αγώνες του τόπου, από την άλλη.

Πράγματι, το άρθρο 15 του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (Κυρωτικός Νόμος 27 (III)/2000) ορίζει ότι η λήψη θετικών μέτρων από το Κράτος θα πρέπει να γίνεται άσχετα από την αιτία/προέλευση της αναπηρίας. Κριτήριο δηλαδή δεν είναι η προέλευση της αναπηρίας, αλλά η φύση των συνεπειών και δυσκολιών που προκαλεί κάθε συγκεκριμένη αναπηρία σε κάθε τομέα της προσωπικής, κοινωνικής και επαγγελματικής ζωής των ατόμων με αναπηρία. Τούτο ακριβώς, όμως, και η παραβίαση των

εν λόγω διατάξεων του Χάρτη, καθώς και η εφαρμογή των σχετικών διατάξεων για λήψη από τα κράτη μέλη της ΕΕ θετικών μέτρων για την εργοδότηση και ένταξη των ατόμων με αναπηρία γενικά στον κόσμο της εργασίας, συνθέτουν τη θέση της ΚΥΣΟΑ ότι η επαναφορά, με το Νόμο 87(1)72004, της ποσόστωσης - προτεραιότητας στις προσλήψεις στη Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία και τον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα μόνο για τους παθόντες ανάπηρους και για άτομα χωρίς καμιά αναπηρία, αποτελεί πιθανότατα άμεση και/ή έμμεση διάκριση σε βάρος των ατόμων με αναπηρία. Διάκριση σε βάρος των ατόμων με αναπηρία κατά παραβίαση του ίδιου του Νόμου περί Ατόμων με Αναπηρία, που τροποποιήθηκε για να εναρμονιστεί με την Οδηγία 2000/78/ΕΚ, η οποία απαγορεύει ρητά κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση σε βάρος των ατόμων με αναπηρία στην εργοδότηση και εργασία.

Ο εν λόγω Νόμος 87(1)/2004 που επανέφερε την προτεραιότητα/ποσόστωση στην εργοδότηση σε ολόκληρο το Δημόσιο Τομέα, αλλά μόνο για παθόντες αναπήρους και για ορισμένα άτομα χωρίς καμιά αναπηρία, δεν αναφέρεται και δε σχολιάζεται καθόλου στην κυβερνητική έκθεση, ούτε από πλευράς ορθότητας και χρησιμότητας, ούτε από πλευράς παραβίασης της νομοθετημένης στον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο και θεσμοθετημένης στην Οδηγία 2000/78/ΕΚ αρχής της απαγόρευσης κάθε άμεσης ή και έμμεσης διάκρισης σε βάρος των ατόμων με αναπηρία στην εργοδότηση, στο εργασιακό περιβάλλον και γενικότερα στην ένταξη τους στον κόσμο της εργασίας. Σημειώνεται ότι η ποσόστωση ίσχυε στην Εκπαιδευτική Υπηρεσία προηγουμένως και για τους παθόντες και για όλα τα άλλα άτομα με αναπηρία.

11. Θεσμοί επιδομάτων/χορηγιών βαριάς κινητικής αναπηρίας και τυφλότητας

Η κυβερνητική έκθεση αναφέρεται και σχολιάζει και τους θεσμούς επιδομάτων/χορηγιών βαριάς κινητικής αναπηρίας και τυφλότητας. Ως προς τις συντάξεις βαριάς κινητικής αναπηρίας ύψους Λ.Κ. 2,98 σεντ κατά μονάδα ποσοστού αναπηρίας, όπως εκτίθεται στην εν λόγω έκθεση, ισχύουν και επαναλαμβάνουμε όσα έχουμε εκθέσει αμέσως πιο πριν αναφορικά με τις συντάξεις αναπηρίας που παρέχονται από την Επιτροπή Ανακουφίσεως

Παθόντων. Τα επιδόματα βαριάς κινητικής αναπηρίας σε άτομα με τροχοκάθισμα που παρέχονται από την ΥΜΑ, ύψους Λ.Κ. 160.53 σεντ το μήνα, από το 1990 και η ειδική χορηγία σε τυφλούς Λ.Κ. 1800 το χρόνο (ή Λ.Κ. 150 το μήνα), που παρέχεται από το Υπουργείο Οικονομικών εδώ και τρία χρόνια περίπου, φαίνεται ότι θα μπορούσαν να παρέχονται και τα δυο από την ΥΜΑ, όπως γίνεται εισηγήση στην κυβερνητική έκθεση.

Ωστόσο, οι σκοποί και η πραγματική αιτιολογία των δυο αυτών επιδομάτων/χορηγιών διαφέρουν ουσιωδώς, πράγμα το οποίο δεν επιτρέπει να γίνεται λόγος για επικάλυψη. Το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας παρέχεται με σχέδιο απλά (διοικητική πράξη), που εγκρίθηκε και τροποποιείται ανάλογα ή και μπορεί να καταργηθεί με τέτοια διοικητική πράξη και σκοπός και πραγματική αιτιολογία του είναι τα πρόσθετα έξοδα/δαπάνη που επωμίζονται τα άτομα με βαριά κινητική αναπηρία που χρησιμοποιούν τροχοκάθισμα, δαπάνη επιπρόσθετη λόγω ακριβώς της φύσης των επιπτώσεων της συγκεκριμένης αναπηρίας. Η ειδική χορηγία για τυφλούς παρέχεται δια Νόμου σε άτομα που στερούνται της όρασης ή σοβαρού ποσοστού όρασης, με φυσιολογική συνέπεια να επωμίζονται τα άτομα αυτά επιπρόσθετη δαπάνη και έξοδα τόσο στην εργασία τους για την εξασφάλιση του εξ εργασίας εισοδήματός τους, όσο και στην καθημερινή τους προσωπική και κοινωνική ζωή και ένταξη τους. Και στους δυο αυτούς τομείς τα άτομα με οπτική αναπηρία επωμίζονται υπέρμετρη δαπάνη λόγω της φύσης των συνεπειών της οπτικής αναπηρίας, που παρεμποδίζει κύρια και ουσιαστικά την πρόσβαση στο γραπτό λόγο, τη διακίνηση τους στην καθημερινή τους ζωή και την κοινωνική τους ένταξη και ανέλιξη, με τη χρήση τεχνικών, μηχανικών, ηλεκτρονικών, ηλεκτρικών και άλλων βοηθημάτων, καθώς και καθημερινών εξόδων που δεν αντιμετωπίζει καμιά άλλη τάξη πολιτών.

Διαφορετικοί οι σκοποί, λοιπόν, καθώς και η πραγματική αιτιολογία και οι συγκεκριμένες ανάγκες που εξυπηρετούν τα δυο πιο πάνω επιδόματα/χορηγίες. Αν θα είναι καλύτερα να συγκεντρωθούν τα δυο αυτά θετικά μέτρα στην ΥΜΑ, φαίνεται ότι η ΚΥΣΟΑ δεν θα είχε αντίρρηση ως προς τούτο. Αυτό, όμως, που ενδιαφέρει την ΚΥΣΟΑ και εισηγείται είναι να εξισωθούν τα δυο αυτά επιδόματα/χορηγίες τόσο αναφορικά με την

εξασφάλιση τους με νόμο και όχι ως διοικητικό μέτρο, που μπορεί να τροποποιείται ή και να καταργείται ανάλογα με τη βούληση ή τις επιθυμίες της εκάστοτε κυβέρνησης, όσο και αναφορικά με το ύψος του επιδόματος/χορηγίας. Το ιστορικό, οι ανάγκες που εξυπηρετούν, ο σκοπός και η πραγματική αιτιολογία που καθένα από τα δυο αυτά θετικά μέτρα επιδιώκει, δεν επιτρέπουν, πιστεύουμε, την άποψη ότι υπάρχει επικάλυψη. Διαφορετικές ανάγκες και σκοπούς εξυπηρετεί το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας σε άτομα με τροχοκάθισμα και διαφορετικές ανάγκες και σκοπούς εξυπηρετεί η ειδική χορηγία για τυφλούς. Έτσι, π.χ., αν ένας τυφλός είναι ταυτόχρονα και βαριά κινητικά ανάπηρος καθηλωμένος στο τροχοκάθισμα, τότε έχει ταυτόχρονα και τις δυο διαφορετικές ανάγκες, που επισύρουν διπλάσιες δαπάνες και έξοδα για την ικανοποίηση τους και την εξυπηρέτηση των σκοπών που επιδιώκουν τα δυο επιδόματα/χορηγίες.

Η αναφορά στην κυβερνητική έκθεση ότι τα δυο πιο πάνω επιδόματα/χορηγίες παραχωρούνται ανεξάρτητα από οικονομικά κριτήρια, αν γίνεται ως αιχμή ή έμμεση εισήγηση για εφαρμογή οικονομικών κριτηρίων, η ΚΥΣΟΑ διαφωνεί κάθετα και δηλώνει ότι ουδέποτε θα αποδεχτεί και για τις μέλλουσες γενεές ατόμων με αναπηρία την εφαρμογή οικονομικών κριτηρίων σε τέτοιας φύσης κοινωνικές παροχές, οι οποίες επιβάλλονται προς το σκοπό και με την πραγματική αιτιολογική βάση ότι τα άτομα με αναπηρία, ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητα των συνεπειών της συγκεκριμένης αναπηρίας, επωμίζονται προσωπικές και κοινωνικές δαπάνες, λόγω ακριβώς των εν λόγω συνεπειών της αναπηρίας, τις οποίες δεν αντιμετωπίζει καμιά άλλη τάξη πολιτών. Τέτοια εισήγηση για εφαρμογή οικονομικών κριτηρίων θα ανέτρεπε εκ θεμελίων και το σκοπό και την αιτιολογική βάση, που αποτέλεσαν τον πυρήνα της θέσπισης και εφαρμογής τέτοιων θετικών μέτρων.

Αντίθετα, η εισήγηση της ΚΥΣΟΑ ήταν και παραμένει να επεκταθεί το εν λόγω επίδομα/χορηγία σε όλα τα άτομα με αναπηρία, ανάλογα με τη φύση των συνεπειών που προκαλεί η κάθε αναπηρία στις διάφορες πτυχές της προσωπικής και κοινωνικής τους ζωής, των ίδιων των ατόμων που φέρουν την αναπηρία ή των γονιών και οικογενειών των ατόμων με νοητική αναπηρία.

12. Επίδομα διακίνησης

Αναφορικά με το επίδομα Λ.Κ. 40 το μήνα που παρέχεται από την Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων σε 23 άτομα που διακινούνται για σκοπούς εργασίας ή κατάρτισης, όπως αναφέρει η κυβερνητική έκθεση, η θέση της ΚΥΣΟΑ δεν διαφοροποιείται και είναι η ίδια, όπως έχει εκτεθεί ήδη πιο πάνω. Η ΚΥΣΟΑ δεν γνωρίζει το σκοπό και τις ανάγκες που ήθελε να καλύψει η σχετική νομοθετική διάταξη ή διοικητικό μέτρο που εφαρμόζει η Επιτροπή Ανακουφίσεως Παθόντων. Δεν μας είναι γνωστός ο σκοπός ή και το ιστορικό της θέσπισης τέτοιου μέτρου.

Το επίδομα διακίνησης που παρέχεται σε εργαζόμενους αναπήρους από το Υπουργείο Οικονομικών ή και για σκοπούς κατάρτισης τους προς το σκοπό απασχόλησης τους μεταγενέστερα, είχε από την αρχή το σκοπό κάλυψης των πρόσθετων εξόδων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία για να μεταβαίνουν από το σπίτι στην εργασία τους ή στον τόπο εκπαίδευσης τους και από την εργασία τους στο σπίτι. Είναι αυτονόητο ότι η εν λόγω δαπάνη που έχουν να καλύψουν τα άτομα με αναπηρία είναι σημαντικά αυξημένη σε σχέση και σε σύγκριση με τους άλλους πολίτες.

Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) παρέχουν επίδομα διακίνησης σε όλους τους άπορους πολίτες της Δημοκρατίας λήπτες του Δημόσιου Βοηθήματος. Μεταξύ των εν λόγω άπορων πολιτών είναι δυνατό να περιλαμβάνονται και άτομα με αναπηρία. Όμως, όπως ρητά αναφέρεται και στην ίδια την κυβερνητική έκθεση, το εν λόγω επίδομα παρέχεται από τις ΥΚΕ για εντελώς διαφορετικούς σκοπούς, δηλαδή «για ιατρικούς ή άλλους προσωπικούς λόγους». Ορθά το εν λόγω επίδομα καθορίζεται σε εξατομικευμένη βάση.

Είναι πρόδηλο ότι τα δυο παραπάνω επιδόματα παρέχονται για εντελώς διαφορετικούς σκοπούς και δεν είναι δυνατό να γίνεται λόγος για επικάλυψη ή και για κατάργηση του ενός από τα δυο. Τα άτομα με αναπηρία που είναι λήπτες του Δημόσιου Βοηθήματος, ασφαλώς, δεν έχουν εξ εργασίας εισόδημα ή και αν έχουν είναι τόσο χαμηλό, ώστε να θεωρούνται άποροι και

να είναι λήπτες του Δημόσιου Βοηθήματος. Δεν μπορούμε να δεχτούμε την άποψη ότι τα δυο επιδόματα αλληλοκαλύπτονται ή και ότι είναι δυνατό να συγκριθούν και συγχωνευτούν. Τα δυο επιδόματα διαφέρουν ουσιωδώς ως προς τους λόγους θέσπισης τους και τις πραγματικές ανάγκες και τους σκοπούς που εξυπηρετούν.

Η εισήγηση της ΚΥΣΟΑ, αντίθετα, φαίνεται στο κείμενο της δημοσιογραφικής της διάσκεψης ημερομηνίας 16 Ιουνίου 2004 και στον κατάλογο των είκοσι αιτημάτων της ΚΥΣΟΑ που επισυνάφτηκε στο εν λόγω κείμενο. Εισήγηση μας συγκεκριμένα είναι η διεύρυνση του επιδόματος διακίνησης, το οποίο παρέχεται σήμερα μόνο σε εργαζόμενα άτομα με αναπηρία, σε όλα τα άτομα με αναπηρία και στους γονιούς και οικογένειες των ατόμων με νοητική αναπηρία, όπως, άλλωστε, ήταν εξ αρχής το αίτημα της ΚΥΣΟΑ και παραμένει το ίδιο, γιατί πιστεύουμε πως είναι δίκαιο και λογικό. Τα άτομα με αναπηρία επωμίζονται υπέρμετρες δαπάνες για τη διακίνηση τους σε σχέση και σε σύγκριση με κάθε άλλο πολίτη της Δημοκρατίας, ο οποίος μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιοδήποτε δημόσιο ή και άλλο μέσο μεταφοράς του ή και να διακινηθεί χωρίς οποιοδήποτε μέσο για προσωπικούς, κοινωνικούς ή οποιουδήποτε άλλους σκοπούς.

13. Δημόσιο Βοήθημα (ΔΒ)

Η ΚΥΣΟΑ (και όπως γνωρίζουμε και η Βουλή) είναι αντίθετη με την εισήγηση που γίνεται για συνυπολογισμό του επιδόματος βαριάς κινητικής αναπηρίας και της ειδικής χορηγίας για τυφλούς στο εισόδημα των ατόμων με αναπηρία που είναι λήπτες δημόσιου βοηθήματος με βάση τις διατάξεις του αντίστοιχου Νόμου. Αποτέλεσμα τυχόν πραγματοποίησης της εισήγησης αυτής της κυβερνητικής έκθεσης θα είναι ο αποκλεισμός των ατόμων με αναπηρία από το Δημόσιο Βοήθημα, στο οποίο δικαιούται κάθε άπορο άτομο πολίτης της Δημοκρατίας, για το λόγο και μόνο ότι η Πολιτεία, αφού αντιλήφθηκε και είχε πειστεί ότι τα άτομα με βαριά κινητική αναπηρία και οι τυφλοί αντιμετωπίζουν υπέρμετρες δαπάνες τόσο στην καθημερινή τους ζωή, όσο και για σκοπούς απασχόλησης και άσκησης επαγγέλματος, παραχώρησε τα δυο εν λόγω επιδόματα/χορηγίες, για να μπορούν τα άτομα αυτά να

ανταποκριθούν στις πραγματικές δαπάνες που απαιτούνται για την κάλυψη των εν λόγω αναγκών τους. Δεν συμφωνούμε με την άποψη που διατυπώνεται στην κυβερνητική έκθεση ότι «αυτό σημαίνει ότι πιθανό το άτομο με αναπηρία να παίρνει ΔΒ ως άπορο παρόλον που τα πραγματικά εισοδήματα του ξεπερνούν το όριο εισοδήματος που θέτει ο Νόμος για να θεωρείται κάποιος άπορος». Το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας και η ειδική χορηγία στους τυφλούς δεν συνιστούν «πραγματικά εισοδήματα». Απλά παρέχονται από την πολιτεία, στα πλαίσια της εκδηλούμενης κοινωνικής πολιτικής για την αντιμετώπιση από τα άτομα με τη συγκεκριμένη αναπηρία των πρόσθετων δαπανών που αντιμετωπίζουν λόγω ακριβώς της φύσης και της έκτασης των συνεπειών της αναπηρίας τους. Επομένως, στο πραγματικό εισόδημα των ατόμων αυτών δεν είναι δυνατό να γίνεται σκέψη να προστίθενται τα εν λόγω επιδόματα/χορηγίες. Τούτο θα αποτελούσε πραγματική παλινδρόμηση της εκδηλούμενης κοινωνικής πολιτικής του κράτους. Οι στόχοι και οι ανάγκες που εξυπηρετούν τα εν λόγω επιδόματα/χορηγίες έχουν εκτεθεί ήδη προηγουμένως.

Επιπρόσθετα και ανεξάρτητα από τα πιο πάνω, η εν λόγω εισήγηση της κυβερνητικής έκθεσης οδηγεί σε άτοπα αποτελέσματα, τα οποία δεν είναι δυνατό να γίνουν δεκτά ούτε με βάση τη λογική ούτε και με βάση τις υφιστάμενες νομοθετικές διατάξεις και τους σκοπούς που εξυπηρετούν, αλλά ούτε και με βάση τους κανόνες ηθικής. Το αποτέλεσμα συγκεκριμένα θα είναι ότι τα άτομα με αναπηρία που είναι λήπτες του Δημόσιου Βοηθήματος, ως άποροι πολίτες, θα παίρνουν το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας ή την ειδική χορηγία για τυφλούς (ΛΚ 150 το μήνα περίπου) και θα απολέσουν το δημόσιο βοήθημα που είναι πολύ μεγαλύτερο και προσαρμόζεται σε διάφορες από τις προσωπικές τους ανάγκες, με τελικό αποτέλεσμα να λιμοκτονούν. Αν πάλι επεκταθεί ή τροποποιηθεί η συγκεκριμένη εισήγηση της κυβερνητικής έκθεσης ή αντιστραφεί, δηλαδή άτομα με αναπηρία που είναι λήπτες Δημόσιου Βοηθήματος να μην δικαιούνται το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας ή την ειδική χορηγία για τυφλούς, θα οδηγηθούμε με ακρίβεια στο άλλο άτοπο αποτέλεσμα, δηλαδή άτομα με αναπηρία λήπτες ΔΒ, τα οποία, επομένως, δεν έχουν εξ εργασίας ή οποιαδήποτε άλλα εισοδήματα ικανοποιητικά που να τους εξασφαλίσουν διαβίωση, θα στερούνται του εν

λόγω επιδόματος/χορηγίας και θα το απολαμβάνουν, αντίθετα, άτομα με αναπηρία τα οποία δεν έχουν τόσο χαμηλά εισοδήματα. Όλα αυτά, πιστεύουμε, προκαλούνται λόγω του ότι η κυβερνητική έκθεση, που μας παραδόθηκε, δεν εμπνέεται και δεν καθοδηγείται από στόχους αναβάθμισης της εκδηλούμενης κοινωνικής πολιτικής της Πολιτείας μας, αλλά φαίνεται ότι καθοδηγείται από στόχους συρρίκνωσης της.

Τα παραπάνω επιδόματα/χορηγίες συνάδουν σίγουρα και με τις γενικές διατάξεις που διακηρύσσουν ορισμένα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία των άρθρων 3-9 του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου (Ν. 127 (I)/2000), αλλά και με τις διατάξεις υπέρτερης νομικής ισχύος του άρθρου 15 του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη που κυρώθηκε από την κυπριακή Πολιτεία με τον κυρωτικό Νόμο 27 (III)/2000.

Επαναλαμβάνουμε το μόνιμο και σταθερό αίτημα της ΚΥΣΟΑ ότι, αντίθετα, θα πρέπει το συντομότερο να μελετηθεί από την Πολιτεία και να ληφθεί η απαιτούμενη απόφαση πολιτικής βούλησης του Κράτους, να επεκταθούν τα δυο παραπάνω επιδόματα/χορηγίες σε όλα τα άτομα με αναπηρία και στους γονιούς και οικογένειες των ατόμων με νοητική αναπηρία, ανάλογα με το βαθμό και την έκταση των δυσχερειών και δυσμενών επιπτώσεων που έχει κάθε συγκεκριμένη αναπηρία σε συγκεκριμένους τομείς της επαγγελματικής, της προσωπικής και της κοινωνικής τους ζωής.

Οι συγκεκριμένες αναφορές ή και εισηγήσεις που γίνονται στην κυβερνητική έκθεση σε σχέση με άτομα με παραπληγία ή τετραπληγία, θα απαντηθούν ή θα σχολιαστούν από την ΟΠΑΚ, αν τυχόν υπάρχουν ορισμένες απόψεις ή εισηγήσεις από μέρους της.

14. Σχέδια για αγορά τροχοκαθίσματος

Όπως αναφέρει η κυβερνητική έκθεση, υπάρχουν διαδικασίες παροχής οικονομικής βοήθειας σε άτομα που η αναπηρία τους απαιτεί τη χρήση τροχοκαθίσματος, για την αγορά του. Η εισήγηση που γίνεται στην κυβερνητική έκθεση είναι να ενοποιηθούν αυτές οι διαδικασίες σε μια

εισηγούμαστε να συζητηθούν περαιτέρω, γιατί στην περίπτωση οργάνων, συσκευών και μέσων που απαιτούνται ανάλογα με τη φύση των συνεπειών κάθε συγκεκριμένης αναπηρίας, είναι περισσότερο αναγκαία η ειδική γνώση που διαθέτουν οι λειτουργοί/καθηγητές/δάσκαλοι του Υπουργείου Παιδείας ή οι λειτουργοί/ιατροί/ειδικοί του Υπουργείου Υγείας αναφορικά με τα ακουστικά των ατόμων με κώφωση και ίσως οι λειτουργοί των ΥΚΕ. Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι είναι πολύ πιθανό το υφιστάμενο σύστημα να εξυπηρετεί καλύτερα τα άτομα με αναπηρία και το σπουδαιότερο να τα εξυπηρετεί πιο ταχύρρυθμα. Ωστόσο, και το θέμα τούτο αφήνεται για παραπέρα συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων.

16. Επιχορήγηση διακοπών

Επιχορήγηση διακοπών, σύμφωνα με την κυβερνητική έκθεση, παρέχεται σε άτομα με αναπηρία από την ΥΜΑ βάσει συγκεκριμένου σχεδίου, των ΥΚΕ σε όλους τους πολίτες που είναι λήπτες Δημόσιου Βοηθήματος και από το Κεντρικό Ταμείο Αδειών που καλύπτει άτομα που εισφέρουν στο Ταμείο τούτο, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, όπως είναι φυσικό, και άτομα με αναπηρία.

Στην τελευταία πιο πάνω περίπτωση δεν είναι δυνατό να γίνεται λόγος για επικαλύψεις, αφού τα άτομα με αναπηρία, όπως κάθε πολίτης, στην περίπτωση του Κεντρικού Ταμείου Αδειών, συνεισφέρουν στο εν λόγω ταμείο.

Στην περίπτωση των επιχορηγήσεων της ΥΜΑ και των ΥΚΕ οι όροι της επιχορήγησης και το χρονικό διάστημα που θα πρέπει να παρέλθει για να δικαιούται ξανά τέτοια επιχορήγηση το άτομο με αναπηρία για διακοπές, διαφέρουν. Με τον τρόπο αυτό, όμως, οι διαφορετικές διαδικασίες τέτοιας επιχορήγησης προς τα άτομα με αναπηρία που δικαιούνται, παρέχουν στα άτομα αυτά τη δυνατότητα να έχουν την ευκαιρία διακοπών κατά πιο συχνά χρονικά διαστήματα. Αν δεν πρόκειται να επηρεαστούν δυσμενώς οι όροι και οι εν λόγω δυνατότητες των ατόμων με αναπηρία, η ΚΥΣΟΑ είναι πρόθυμη να συζητήσει και να ανταλλάξει απόψεις για ένα καλύτερο και ενιαίο σχέδιο επιχορήγησης διακοπών των ατόμων με αναπηρία.

17. Επιχορήγηση ενοικίου

Στην κυβερνητική έκθεση εκφράζεται η άποψη ότι υπάρχει επικάλυψη στο πιο πάνω θέμα, γιατί επιχορήγηση ενοικίου παρέχεται και από τις ΥΚΕ σε άτομα με αναπηρία, που είναι λήπτες Δημόσιου Βοηθήματος, και από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως σε άτομα με αναπηρία, που είναι εκτοπισθέντες.

Δεν συμφωνούμε ότι υπάρχει επικάλυψη στην περίπτωση αυτή, που να μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης για σκοπούς ενοποίησης ή και κατάργησης. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως παρέχει το επίδομα ενοικίου σε άτομα με αναπηρία, όχι λόγω αναπηρίας, αλλά λόγω του γεγονότος ότι τα άτομα αυτά είναι εκτοπισθέντες. Στο θέμα τούτο, εν πάση περιπτώσει, χρειάζεται παραπέρα προβληματισμός, διευκρινίσεις και ανταλλαγή απόψεων.

18. Δημιουργία ηλεκτρονικού δικτύου μητρώου ατόμων με αναπηρία και άλλων στοιχείων.

Η προτεινόμενη στην κυβερνητική έκθεση δημιουργία ηλεκτρονικού δικτύου για τη συγκέντρωση και χρήση διάφορων στοιχείων που αφορούν άτομα με αναπηρία και η δημιουργία μητρώου αναπήρων στο εν λόγω ηλεκτρονικό δίκτυο, είναι αίτημα και της ίδιας της ΚΥΣΟΑ, το οποίο είχε συζητηθεί στη Βουλή, στην Επιτροπή Εργασίας, στις 5 Δεκεμβρίου 2002, καθώς και η ενίσχυση και στελέχωση της ΥΜΑ και η νομοθετική ρύθμιση και επίσημη αναγνώριση της ΚΥΣΟΑ ως του κοινωνικού εταίρου της Πολιτείας στα θέματα των ατόμων με αναπηρία για τη συμμετοχή τους σε όλες τις διαδικασίες και κέντρα λήψης αποφάσεων και σχεδιασμού για τα άτομα με αναπηρία. Δυστυχώς, τα θέματα αυτά έκτοτε παρέμειναν σε εκκρεμότητα, πράγμα το οποίο συνέβαλε σε ένα βαθμό στη σημερινή αντιπαράθεση φιλοσοφίας στα θέματα των ατόμων με αναπηρία, μεταξύ Κυβέρνησης και ΚΥΣΟΑ και αναφορικά με τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για τη σύνταξη

της κυβερνητικής έκθεσης και τις εργασίες που διεξήχθησαν σχετικά με τη σφαιρική πολιτική.

Εισηγούμαστε, ωστόσο, πως το θέμα της δημιουργίας του ηλεκτρονικού δικτύου θα πρέπει να συζητηθεί περαιτέρω, να ανταλλάγουν απόψεις και να ζητηθεί η βοήθεια και συνεργασία ειδικών.

19. Νομοθετική ρύθμιση και αναγνώριση της ΚΥΣΟΑ ως του κοινωνικού εταίρου του Κράτους στα θέματα των ατόμων με αναπηρία και παροχή από το Κράτος της αναγκαίας υποδομής και στελέχωσης για να μπορέσει να επιτελέσει το έργο και την αποστολή της.

Συμφωνούμε με τη διαπίστωση στην κυβερνητική έκθεση ότι η νομοθετική ρύθμιση της ΚΥΣΟΑ κρίνεται χρήσιμη και συνιστάται. Η ΚΥΣΟΑ πιστεύει ότι η εν λόγω νομοθετική ρύθμιση αποδεικνύεται όχι μόνο χρήσιμη, αλλά και αναγκαία. Όμως, δεν είναι μόνο η λειτουργία της ΚΥΣΟΑ που κρίνεται απαραίτητη. Απαραίτητη είναι και η νομοθετική ρύθμιση και αναγνώριση της συμμετοχής της σε όλες τις διαδικασίες, εργασίες ή στα κέντρα λήψης αποφάσεων που αφορούν τα άτομα με αναπηρία, καθώς και η μόνιμη και σταθερή παροχή από το Κράτος της αναγκαίας υποδομής και στελέχωσης της.

Για τους πιο πάνω σκοπούς το Υπουργείο Εργασίας είχε αναθέσει στην ΚΥΣΟΑ, η οποία συνέταξε και παρέδωσε στο Υπουργείο Εργασίας, εδώ και αρκετούς μήνες, την έκθεση της, καθώς και προσχέδιο νομοσχεδίου για τους πιο πάνω σκοπούς. Δυστυχώς, το θέμα δεν φαίνεται να προχώρησε ικανοποιητικά. Η υπόσχεση του Υπουργείου Εργασίας ότι θα συνεργόταν πιο συχνά το ΠΣΑΑ και ότι θα συνεργόταν συγκεκριμένα τον περασμένο Σεπτέμβρη για να επιληφθεί και να προωθήσει το θέμα της νομοθετικής ρύθμισης της ΚΥΣΟΑ, δεν έχει τηρηθεί. Δεν είναι δυνατό και δεν αποδεχόμαστε την τακτική να παραπέμπεται από το Υπουργείο στο ΠΣΑΑ για να εξεταστεί το θέμα τούτο της νομοθετικής ρύθμισης της ΚΥΣΟΑ, στο οποίο το ΠΣΑΑ έχει ήδη κατ' αρχήν αποφασίσει και η ΚΥΣΟΑ έχει υποβάλει

εδώ και μήνες το προσχέδιο νομοσχεδίου. Φοβόμαστε πως τούτο γίνεται απλά και μόνο για σκοπούς παρέλκυσης της προώθησης της εν λόγω νομοθεσίας. Ο φόβος μας αυτός ενισχύεται από το γεγονός ότι στην περίπτωση των διαδικασιών και εργασιών που διεξήχθησαν για τη σύνταξη της κυβερνητικής έκθεσης σφαιρικής πολιτικής τόσο η ΚΥΣΟΑ, όσο και το ΠΣΑΑ, το οποίο έχει, σύμφωνα με τον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο, που κατά κόρον επικαλείται η κυβερνητική έκθεση, παραγκωνίστηκαν και το Υπουργείο προχώρησε μόνο του στις σχετικές διαδικασίες και εργασίες για την κατάρτιση της σφαιρικής πολιτικής. Μάλιστα, προχώρησε στην υποβολή της κυβερνητικής έκθεσης σφαιρικής πολιτικής που κατήρτισε μόνο του, στο Υπουργικό Συμβούλιο και εξασφάλισε και την κατ' αρχήν έγκριση του.

20. Προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία

Η ΚΥΣΟΑ θεωρεί πολύ πτωχή την έρευνα και εργασία που έγινε και διατυπώθηκε τελικά στην κυβερνητική έκθεση σφαιρικής πολιτικής στο θέμα της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία. Οι ελλείψεις και ατέλειες των περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμών (ΚΔΠ 86/1999), με τις διατάξεις των οποίων και μόνο ασχολήθηκε η Επιτροπή που συνέταξε την κυβερνητική έκθεση, εκτίθενται και αναλύονται λεπτομερέστερα στη μελέτη/σύγγραμμα του Προέδρου της ΚΥΣΟΑ, που συνέταξε προσωπικά και υιοθετείται πλήρως από την ΚΥΣΟΑ και επαναλαμβάνεται στο υπόμνημα αυτό, ως αναπόσπαστο μέρος του.

Η κυβερνητική έκθεση δεν μελέτησε καθόλου και δεν ασχολήθηκε καθόλου με τις διατάξεις των δυο σπουδαίων για την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία Οδηγιών της ΕΕ, του περασμένου Απρίλη, 2004/217/ΕΚ και 2004/218/ΕΚ (Ρυθμίσεις ΡΓοαυΡθίτιβητ.). Οι εν λόγω Οδηγίες της ΕΕ, με γενικότερες, αλλά και ειδικότερες ρητές αναφορές στα άτομα με αναπηρία, ρυθμίζουν την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία στα κράτη μέλη της ΕΕ σε όλες τις προμήθειες του Κράτους (έπιπλα, ηλεκτρονικά και άλλα τεχνολογικά μέσα κτλ), τα δημόσια έργα, οικοδομές, δρόμοι, πεζοδρόμια, παρεχόμενες υπηρεσίες κλπ καθώς και τα συμβόλαια του Κράτους ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για τέτοιες προμήθειες ή τέτοια έργα και

υπηρεσίες. Όλα αυτά αναλύονται και γίνονται συγκεκριμένες προτάσεις στη μελέτη/σύγγραμμα του Προέδρου της ΚΥΣΟΑ, την οποία υιοθετούμε με όλες τις εν λόγω προτάσεις και εισηγήσεις.

Στην κυβερνητική έκθεση δεν γίνεται, επίσης, καθόλου αναφορά στη συγκεκριμένη Οδηγία 2001/85/ΕΚ, με την οποία η ΕΕ θέτει ως στόχο, τα κράτη μέλη να μην εγγράφουν οχήματα και λεωφορεία οκτώ θέσεων και άνω, αν αυτά δεν έχουν την αναγκαία προσβασιμότητα σύμφωνα με τις προδιαγραφές που περιέλαβε η ΕΕ σε ειδικό πίνακα της εν λόγω Οδηγίας. Με βάση την Οδηγία αυτή ο Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων εξέδωσε διάταγμα ημερομηνίας 6.6.2003, το οποίο, όμως, μέχρι σήμερα δεν είχε κανένα αποτέλεσμα, με σοβαρές επιπτώσεις στην προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία, τα οποία δεν διευκολύνονται καθόλου με τα δημόσια μέσα μεταφοράς. Σχετικά με το θέμα τούτο η ΚΥΣΟΑ απέστειλε επιστολή στον Υπουργό Συγκοινωνιών και Έργων με ημερομηνία 18/11/2004, το περιεχόμενο της οποίας είναι αυτόδηλο και αντίγραφο της επισυνάπτεται για πλήρη ενημέρωση.

21. Συμπεράσματα της κυβερνητικής έκθεσης σφαιρικής πολιτικής

Τα συμπεράσματα της κυβερνητικής έκθεσης, που διατυπώνονται προς το τέλος αυτής, έχουν απαντηθεί ήδη ένα προς ένα στο υπόμνημα αυτό. Συμπληρωματικές απαντήσεις και οι σχετικές εισηγήσεις της ΚΥΣΟΑ βρίσκονται στη μελέτη/σύγγραμμα που συνέταξε προσωπικά ο Πρόεδρος της και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του υπομνήματος αυτού. Θέλουμε να σημειώσουμε μόνο, πως ορισμένα συμπεράσματα που διατυπώνονται στην κυβερνητική έκθεση, δεν συνάδουν ή και είναι αντιφατικά με το προηγούμενο κείμενο/περιεχόμενο της εν λόγω κυβερνητικής έκθεσης.

Δ. Συμπεράσματα - τελικές εισηγήσεις της ΚΥΣΟΑ.

1. Το συμπέρασμα, που ανακύπτει από μόνο του, είναι ότι η κυβερνητική έκθεση σφαιρικής πολιτικής διέπεται από πνεύμα περιγραφικής παράθεσης νομοθετημάτων, σχεδίων και διοικητικών μέτρων που υπάρχουν για τα άτομα

με αναπηρία, χωρίς να καταβάλλεται προσπάθεια βελτίωσης και αναβάθμισης της εκδηλούμενης κοινωνικής πολιτικής του Κράτους.

2. Η κυβερνητική έκθεση δεν ασχολήθηκε με την ανάγκη μεταφοράς διατάξεων συγκεκριμένων Οδηγιών της ΕΕ στο εθνικό δίκαιο της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως κράτους μέλους της ΕΕ, που αν δεν πραγματοποιηθεί μέσα στο γράμμα και πνεύμα των εν λόγω Οδηγιών και εντός των στενών χρονικών ορίων τους, η Κυπριακή Δημοκρατία θα έχει επιπτώσεις.

3. Η ΚΥΣΟΑ εισηγείται ότι η μέχρι σήμερα εμπειρία απέδειξε ότι απαιτείται ένας Κρατικός Φορέας που να έχει αποτελεσματικές και αποφασιστικές εξουσίες, όχι απλά συμβουλευτικές και μεσολαβητικές, ο οποίος να μπορεί να διαμορφώνει την εθνική κοινωνική πολιτική στα θέματα των ατόμων με αναπηρία, τα οποία αποτελούν, όπως και στα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, περίπου το 10% του συνολικού πληθυσμού. Στον εν λόγω Φορέα οι εκπρόσωποι της ΚΥΣΟΑ (του οργανωμένου συνόλου των ατόμων με αναπηρία της Κύπρου) θα πρέπει να μετέχουν ενεργά, αφού προηγουμένως η ΚΥΣΟΑ ρυθμιστεί νομοθετικά σύμφωνα με το προσχέδιο νομοσχεδίου που της ανατέθηκε και υπέβαλε ήδη η ίδια στο Υπουργείο Εργασίας. Η ΥΜΑ και το ΠΣΑΑ που προβλέπονται από τον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο, μέχρι σήμερα δεν έχουν πετύχει στο έργο τους και δεν είναι σε θέση να προωθούν απευθείας προς το Υπουργικό Συμβούλιο τις δικές τους απόψεις/εισηγήσεις ή να υλοποιούν απευθείας ακόμη και τις ίδιες τις αποφάσεις τους.

4. Οι απόψεις ή και απαντήσεις που πήραμε κατά την πρώτη συνάντηση της ΚΥΣΟΑ με το Υπουργείο επί της κυβερνητικής έκθεσης σφαιρικής πολιτικής αναφορικά με τις προτεινόμενες καταργήσεις Ταμείων και ειδικών νομοθετημάτων και άλλων θετικών μέτρων είναι ότι αυτά θα συγχωνευτούν ή και θα ενταχτούν στον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο του 2000 (Ν. 127(1)/2000) και στο Ταμείο που προβλέπει ο Νόμος αυτός. Αν τούτο ευσταθεί και αυτή είναι η πραγματική πρόθεση της Κυβέρνησης, τότε το όλο θέμα μπορεί να συζητηθεί τεχνοκρατικά για κωδικοποίηση και ενοποίηση των νομοθετικών διατάξεων που αφορούν τα άτομα με αναπηρία και μπορεί να συζητηθεί μεταξύ

Υπουργείου και ΚΥΣΟΑ ξεχωριστά. Τούτο όμως δεν συνιστά σφαιρική πολιτική για τα θέματα των αναπήρων.

5. Τελική εισήγηση της ΚΥΣΟΑ είναι ότι ειδική Επιτροπή, η οποία θα απαρτίζεται τόσο από υπηρεσιακούς λειτουργούς, όσο και από τους αντιπροσώπους της ΚΥΣΟΑ, θα πρέπει να εργαστεί εντατικά και ταχύρρυθμα πάνω στα κείμενα, τις παρατηρήσεις, τις εισηγήσεις και τη γενικότερη φιλοσοφία τόσο της κυβερνητικής έκθεσης σφαιρικής πολιτικής, όσο και του παρόντος υπομνήματος (περιλαμβανομένου και του συγγράμματος/μελέτης που συνέταξε προσωπικά ο πρόεδρος της ΚΥΣΟΑ). Μόνο έτσι, πιστεύουμε, θα υπάρξουν οι προϋποθέσεις δημιουργίας μιας συμφωνημένης και πραγματικά σφαιρικής κοινωνικής πολιτικής και θα αναβαθμιστεί η σημερινή κοινωνική πολιτική του Κράτους στα θέματα των ατόμων με αναπηρία. Πιστεύουμε πως το τελικό κείμενο που θα προκύψει από μια τέτοια συνεργασία θα διέπεται από πνεύμα δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία (στα πλαίσια των δυνατοτήτων του Κράτους), θα συνάδει με τις σχετικές Οδηγίες και την ανελλισσόμενη κοινωνική πολιτική, στα θέματα αυτά, της ΕΕ, στα οποία, αργά ή γρήγορα, θα υποχρεωθούμε να προσαρμοστούμε. Το τελικό κείμενο που θα προκύψει θα έχει στόχους και όραμα.

Μίκης Φλωρέντζος,
από μέρος και με οδηγίες του Κεντρικού
Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΥΣΟΑ.